Beati Alphonſi Thoſtati theologoꝝ ſui tẽporis longe omniũ preclariſſimi: ac in eccleſia Abulenſi cũ maxima populi veneratiõe ſub deuoto depoſito ſepulti. Tractatus ſuper locũ eſaie: Ecce virgo ↄcipiet. chriſtiãe fidei admodũ neceſſarius.

In quo interpretatiõe veriſſima ⁊ catholica: oẽs errores ⁊ pertinaces iudeoꝝ calumnie per hebraicas veritates: ex ipſius ſacre ſcripture intimis penetralibus diuinitus exquiſitas: luciddiſſime ac pleniſſime cõfutantur. liſq; immortalis ĩter iudeos ⁊ catholicos terminaṫ. atq; veritas chriſtiana ꝗ hec auctoritas de virgine matre redemptoris noſtri tm̃modo intelligenda ſit: meridiana luce clarius reſeratur.

Cũ Gratia ⁊ Priuilegio.

¶ Generoſiſſimo Antiſtiti ac Sacrarū litterarum Excellenᵐᵒ
Profeſſori Dño. D. Joanni a tolleto Epiſcopo Cordu/
beñ. digniſſimo. Alphonſus a Polo Sacre theo/
logie profeſſor Canonicus Concheñ. Salu/
tem et continuos in Chriſto profectus.

Cum hiſpaniaꝝ bibliothecas ſedulo reuoluerem Preſul Ampliᵐᵉ: et ad
ſingulos codices diligētius inſpicerem: ſi forte diui Alphonſi Abuleñ. p̄ſu
lis tractatus aliquos: edaci tempore: ⁊ inuidioſa vetuſtate cōſūptos inue/
niſſem: reperi inter cetera diuinū hunc ſup locū Eſaie: Ecce virgo cōcipiet
libellum: olim Gutterei antiſtitis toletañ. gētilis tui precibus editū. Jta aūt
tineis blatiſq̃ corroſuꝫ: vt multa ī aliquibus verba deeſſent: Erat quoq̃ librarij inſcitia
incuriaq̃ mētis tā deformatus maculoſuſq̃: vt multis in locis nec ſenſus quidem elici
poſſent. Quare qui prima facie de inuentione tāti theſauri gaudio exilieram: cepi merore
contrahi: vt qui deſperarem me quoq̃ illum poſſe emaculare atq̃ integrum reddere.
Verū itemerate Marie ſemper virginis auxilio fretus cuius cauſa agebatur manū operi
appoſui: et tandem illud limatū correctumq̃ indice addito in antiquū nitorē et priſtinā di/
gnitatē reſtitui. Quod tibi Pontifex generoſe iure dicari debui. Cum vt hos riuulos ad
eum fontē (illuſtrem domū de tolleto) referrē: a quo curſus preſentis operis emanauit:
vt ad locū vbi exeunt flumina reuertantur. Tuꝫ quia tanta liberalitate maiores tui albani
duces de noſtro Salamātino Collegio bene meriti ſunt: vt iure quicquid excuderint vo
bis ſacrandū iam pridem cenſuerint. Accedit ad hoc: q̄ cum ſis alto ſanguine clariſſimus:
moribus tamen cultiſſimis: admirabiliq̃ virtute: ac doctrina multiplici longe prefulges.
Quare non eſt quo quis vlla ex parte mirari debeat ſi ex multorum numero potiſſimum
te delegi cui huiuſmodi hoc opus deſtinarē. vtpote qui optime noſti: quantū ad chriſtia/
nā fidem: ac dei genitricis virginitatem tuendam conferat: quā perfidi iudei ac nouelli he
retici polluto ore maculare nō ceſſant. Quo etiam factū eſt vt tam preclari ingenij monu/
mentuꝫ: tanq̃ proficuū Eccleſie dei auctor ſuus olim inſcripſerit Sapientiſſimo ac omni
litterarū genere ornatiſſimo viro archiepiſcopo Tolletano. nēpe cui tā precioſum opus
dicaretur circūluſtrandus erat et optādus: ⁊ is eruditiſſimus: ne ruſtico libros: vina nym/
phis: bacho vero limphas offerretur. Suſcipies igitur Doctiſſime preſul amici
munus tue dignitati ac deuotioni accōmodatum. Quod ſiquidem auctorem
ipſum tecum reputes Abulenſem: nō te minus egregia proſapia genito
magnanimo antiſtiti: q̄ gutterio toletanoꝝ preſule dignum exiſti/
mes. Si noſtram vero in te obſeruantiam: ſi noſtram in pre/
claram tolletanā familiam dilectionem amoremq̃ con
ſideres: ⁊ eximium certe id imprimiſq̃ deuotum.
Vale pater ampliſſime: et me vt ſoles ama.

¶ Profundiſſimi ſacraꝝ lr̃arum interpretis diui Alphōſi epiſcopi Abulen̄. opuſculū ſuper loco eſaie: Ecce virgo concipiet incipit feliciter. Ad munificētiſſimuꝫ virū Gutteriū a Tolleto antiſtitē Tolletanum: hiſpaniaꝝ primatē.

De mihi propoſiti ab antiquo fuiſſe cōgaudeo. idqꝫ eruditiſſimoꝛuꝫ arbitratu viroꝝ approbatꝰ: optimis in eo qui honeſtiſſimus ē famulādi modo cōplaceri: multūqꝫ differenter vr̃e dignitati plurimoꝝ ſn̄ia venerāde excellentiſſime dn̄e atqꝫ virorum optime. Nō mediocriť.n. mihi in hac parte ceteriſqꝫ: quo ad exiguitatis mee virtutis executionem coaptari poteſt voluntas famulandi eſt: ſed vtinā tam efficaciter q̄ꝫ deuote: ſi votoꝝ immenſitati paruule efficacie modus ſubeſt. tn̄ ſm̄ Ariſtotelicam ſn̄iam in hac re actoꝛis merita cōparatiue nō quantū efficitur: ſed que agentis electio eſt inſpicienda erunt. Et qm̄ voluntas ad magna eſt: q̄ꝫq̄ꝫ in re parum quid ſubſit ꝙ famulatum in hac parte impenderim: vt non ex rei modo: ſed ex affectionis mee quātitate ius poſſit ſic eſflagito. Expoſcit arguta prudentia vr̃a ſuper Eſaiam quādā particulam declarari: in qua catholicis aduerſus ꝑfidiam iudeoꝛum immoꝛtalis iam lis facta eſt. in qua q̄ꝫq̄ꝫ reſponſionis mee opus nō ſit: p̄cipue argutioꝛi ſapientie vr̃e cui hec abundantius clarent. mihi tamē non diſcutiendi que expoſcentem aut verius imꝑantem occaſio impulerit arbitrium eſt: ſed obſequēdi eis q̄ iuſſa ſunt neceſſitas manet. his igitur mancipatus: q̄ꝫq̄ꝫ in hoc dicendi gn̄e nec copioſe: nec lepide aut ꝑpolite mihi eloquij ſubſit: tn̄ vtcunqꝫ datur id agam. nec hoc mentis eſt vt tātū vigiliaꝝ aut laboꝝ impendā: quantū foꝛtaſſis ipſius rei de qua agitur expoſcit magnitudo: ſed vtcunqꝫ id pꝛotuliſſe ſuffecit: quo qd in hac parte inferamus appareat. ¶ In hoc igitur due particule ꝑſtringende ſunt. Primū cum dr̄: ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium ⁊c̄. Scdm̄ vero quia dicitur: butyruꝫ ⁊ mel comedet ⁊c̄. Ad pꝛimū dicēdum ꝙ fundamētum expoſitionis huius pꝛophetici dicti: ē illud de ſaluatoꝛe nr̄o ⁊ virgine exponi debere. nec quidem hoc ex cōi catholicoꝛuꝫ doctoꝝ conſenſu eſt: quaſi hic eiſdem homodoxia conſtet: ſed qm̄ ſic agente ſpiritu ſancto ab ipſa ſacra ſcriptura ad hunc exponendi modum cōpelluntur. quod manifeſtat beatus Matheus. 1. c. cum. n. de conceptu ⁊ natiuitate ſaluatoꝛis noſtri dixiſſet atqꝫ denominatione: ſubintulit. hoc totum factum eſt: vt impleretur qđ dictuꝫ eſt a dn̄o per ꝓphetam. ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet filiū: ⁊ vocabis nomē eius emanuel ⁊c̄. Et quemadmodū hoc dictum Eſaie de Xp̄o intelligēdum neceſſario eſt: ita ⁊ cōtinuato ſtilo ea que. 9. c. dicuntur de eodem ſuſcipienda ſunt. ſ. pꝛimo tempoꝛe alleuiata eſt terra ꝫabulon ⁊ neptalim ⁊c̄. Et illud. paruulus datus eſt nobis ⁊c̄. quod manifeſtatur Math. 4. c. cum dicitur. cum aūt audiſſet Jeſus ꝙ Joānes traditus eſſet receſſit in Galileaꝫ: ⁊ relicta ciuitate naꝫareth: venit ⁊ habitauit in ciuitate caphanaum ⁊ maritima in finibus ꝫabulon ⁊ neptalim: vt impleretur qđ dictū eſt per Eſaiā ꝓphaꝫ. terra ꝫabulon ⁊ terra neptalim: ⁊ via maris tranſ ioꝛdanē: galilee gentium pp̄ls qui ambulabat in tenebꝛis ⁊c̄. Dixit etiam ꝓpha Eſaias. c. 7. vbi p̄dicta ponunť. dn̄s ipſe dabit vobis ſignum: ecce virgo cōcipiet. timebat. n. achaꝫ rex a facie duoꝝ reguꝫ. ſ. raſin regis ſyrie ⁊ phacee filij romelie qui cōiurauerant vt acciperent regnum eius. hunc achaꝫ q̄ꝫq̄ꝫ impium deus cōſolaturus: p̄dixit liberatuꝝ euꝫ de manu duoꝝ hoꝝ regū: ⁊ eos ꝑituros. ad hoc āt datū dedit ſignum. ſ. virgo cōcipiet ⁊ pariet filiuꝫ ⁊c̄. hanc virginē conceptura ⁊ perituram: nemo de nobis ambiguit dn̄aꝫ nr̄am virginē benedictam foꝛe. nec. n. alicui in menteꝫ venit vt intelligendū ſit ꝙ virgo concipiet ⁊ pariet. i. ꝙ illa que aliquo tempoꝛe virgo eſt. ſ. cum iſta verba dicebantur: poſtea concipiat ⁊ pariat per coꝛruptionē. nam hoc nec ſignum aliquod nec miraculum eſt: cum iſta ſit via concipiendi vniuerſe carnis ſuper terram. nulla nāqꝫ feminā concipit que aliquando virgo non fuerit. hoc igitur pacto de quacunqꝫ femina diceretur virgo concipiet ⁊ pariet. quod nemini cōcedendum eē videtur. ſed dicitur hoc ꝙ ipſa que conceptura ⁊ paritura erat: tunc cum pareret atqꝫ cōciperet virgo futura erat. [a] ¶ Ex quo apparēt due particule eaꝝ q̄ꝫ nos ad virginis noſtre p̄conia poſuimus. ſ. ꝙ fuit virgo ante partum: ⁊ in partu: ⁊ poſt partum. Prime due particule hic patent. pꝛimum quideꝫ quia dicitur: ecce virgo concipiet. conceptus autem partum antecedit. ⁊ in cōcipiendo virgo extitit: qm̄ ad hoc ꝙ cōciperet nulla coꝛruptio per acceſſum virilem ſicut in ceteris mulieribus effecta eſt: manſit quippe perfecta virginitas in conceptione dn̄e noſtre. nec quidem ſolum vt virginitas eſt integritas mentis ⁊ coꝛpoꝛis cum inexperientia oīs actus venerei: vt cōiter diffinitur. ſed etiam vt dicit pꝛiuationem ſuſceptionis omnis ſeminis maſculini qualicūqꝫ modo. nam pꝛima virginitas in quibuſdam mulieribus concipientibus eſt naturaliter. ſecūda auteꝫ nulli vnq̄ꝫ niſi dn̄e noſtre collata eſt. Patet quia multe femine a viris incognite cōcipere poſſunt: ⁊ alique ſic cōceperūt. ſ. per demones incubos ⁊ ſuccubos. de quibus diffuſius ſup. 5. c. Gen̄. et. 7. c. Exo. dictū eſt. naꝫ hos negare eſſe ⁊ feminas ab eis carnaliter cognoſci impudentia magna eſt vt ait Aug. 15. de ciuit. dei. Hi tamen ſemen effundunt: nō quideꝫ qđ habent: qm̄ eis nullum ineſt: cum aīalia non ſint: ſed qđ a viris in pollutione nocturna ſuccubi effecti ſuſceperunt: in genitalia feminea incubi facti refundunt. hec. n. nō eſt virilis cognitio: tamē cum ſemine res agitur atqꝫ ea que ſic ſemen ſuſcipit vere defloꝛatur per ruptionem virginaliū clauſtroꝝ. habent nāqꝫ incubi demones in aſſumpto coꝛpoꝛe genitale virile quo id cauſatur in femina: quod ex virili cognitione patitur. ¶ Sed eſt aliqđ adhuc amplius. ſ. ꝙ femina concipere poſſit: nō ruptis ſuis virgineis clauſtris: ſed manentibus in ea integritate qua a natura condita ſunt. quod in pleriſqꝫ etiā mulieribus cōiugatis viſuꝫ eſt accidere: que ſine vlla clauſtroꝛuꝫ virgineoꝝ coꝛruptione aut operatione genitalis maſculini: ſuſcepto tamē ſemine conceperunt. Qui modus: qm̄ cunctis cognitum eum arbitroꝛ. tum quia pꝛolatione hec indigna ſunt ſubticebitur. In hoc tamē modo q̄ꝫq̄ꝫ maneat in femina carnis integritas: que ē pars quedā virginitatis illeſis vaſis genitalibus: virgo tamē nō eſt. due. n. deſunt. ſ. ꝙ mētis abfuit integritas: ⁊ ꝙ delectatio venerei actus ⁊ experiētia ſuſcepta eſt. quoꝛum vtrunqꝫ virginitati repugnat. nam ea que

1 Optimis in re honeſta: obſeq̄ndum eſt.

2 Merita actoꝛis ſpectāda ſunt nō quoad opus: ſꝫ quoad aiuꝫ operantis.

Diuiſio totiꝰ tractatus in duas partes.

3 Eſaie dictū. ſ. ecce v̓go cōcipiet de nullo alio exponi dēt niſi de xp̄o ⁊ virgine: vt pꝫ ex euāge.

4

Eſaie vaticiniuꝫ. ſ. ecce virgo cōcipiet exponi debere d̓ xp̄o ⁊ virgine nō hr̄ ex humana inuētione ſꝫ ex diuia reuelatione vt patet Matthei. 1.

5 Eſaie. c. 9. d̓ xp̄o ſolo exponi dēt ⁊ hoc hr̄ reuelāte deo Mat. 4.

6 Uirginem de q̄ Eſa. ꝓphauit ꝙ eēt cōceptura ⁊ paritura i ſignuꝫ victoꝛie regiſ achaꝫ mr̄eꝫ xp̄i fateri neċe ē cū illa ſola cōcepit ⁊ peperit virgo.

[a] Pꝛobat dn̄aꝫ nr̄aꝫ fuiſſe v̓ginē an̄ ptū v̓gitate ꝑfectiſſima. q̄ dic̄ ꝑuationē cuiuſcūqꝫ ſemīs maſculini quocūqꝫ mō. ⁊ agit d̓ multis modis qbꝰ femia p̄t ꝯcipe nālit̓ v̓ginitate ꝑuata.

7 Uirginitas ē integritas mentis ⁊ coꝛpis cū iexperientia omnis actus venerei.

8

9

10

11

12 Mulier pōt cōcipe ex virili ſemine nō fractis clauſtris virginalibus: in q̄ cōceptione lꝫ ſit integritas carnis v̓ginitas tn̄ amittitur.

13 Mulier dū nubit: mētis virgi-

nitatē amittit cū intēdat repetere vl̄ reddeꝛ d̄bitū.

nupta eſt:eo ipſo ꝙ virum accipit mentalem ꝑdit vir
ginitatem.ꝓponit nāq; vel debitum a viro ad gignē
dum petere:vel ſaltem petitū debitum viro reddere:

14 Mulier mōtalr̄ peccat viro petē ti debitū tpe ⁊ lo co ꝯue. negādo.

cuȝ ad hoc matrimonio adiungatur.immo ⁊ ſi vir de-
bitum petat conuenienti tempoꝛe ⁊ loco:moꝛtaliter fe-
mina peccat ſi ſuū denegauerit: dicēs nolle vllatenus
reddere. nam femina non habet poteſtatem coꝛpoꝛis
ſui:ſed vir:⁊ vir nō habet poteſtatem coꝛpoꝛis ſui: ſed
femina.vt habetur.1.ad Coꝛint.7.c. Quāq̄ igitur hec

15 Mulier nō hēt ptātē coꝛpis ſui: ſ; vir.neq; vir:ſ; mulier vt pꝛima ad Coꝛint.7.

q̄ nupta ē viro: coꝛpoꝛe incoꝛrupta manet.virgo non
eſt:quia mentis coꝛruptio in ea eſt:cum gingere cogno
ſcere aut cognoſci intendat:aut ſaltem patiatur.
¶ Eſt etiam alterum obuians in hac parte. ſ. ꝙ hec fe-
mina venerei actus delectationem experta eſt: que po
tiſſime virginitati repugnat. nec enim quiſq̄ fallatur
exiſtimans feminam in actu venereo non delectari ni
ſi per contactū genitalis vaſis : ⁊ defloꝛationē in clau-
ſtroꝛum virgineoꝝ ruptione. in alio nāq; huius actus
conſiſtit delectatio. ⁊ q̄q̄ de his foꝛtaſſe dicēdum non
eſſet:quia tñ naturalia quedā ſunt ⁊ interdum ſpecula
tionibus altiſſimis neceſſaria: erubeſcendū non puta-
ui:cum in hac parte vniuerſum ruboꝛem nr̄m Aug.ab

16 Notanter dixit in defloꝛatione: quia poſt bene pōt eē delectatio in contactu geni talis vaſis vt me dici dīt.⁊ ēt met dn̄s abulen̄.gen̄.

ſtulerit:qui quedam alia que foꝛſitan cuiq̄ fedioꝛa vi-
derētur in.7.et.14.de ciui.dei pꝛotulit.Dicendū igitur
feminis nullam eſſe in defloꝛatione aut genitalis vaſis
contactu delectationē: ſed in deciſione mēſtrualis ſan
guinis qui loco ſeminis in eis eſt: ⁊ in ipſa cōmixtione
maſculini ſeminis ad femineū:⁊ in roꝛatione matricis.
quod quidem ſi vulgaribus teſtibus contentos eſſe li-
beat: ipſaꝝ que hec patiuntur feminaruȝ teſtimonio iu
dicandum erit: in quibus ſolida ſatis cōſtat pꝛobatio.
nobis tamen qui veritatem inquirimus per altiſſimas

17 Sapia de altiſſi mis ⁊ p altiſſima ē pȝ Ethicoꝝ.6.

cauſas: cuȝ ſapientie ſtudeamus que de altiſſimis atq;
per altiſſima eſt.iuxta Ariſtoteleȝ nr̄um Ethic.lib.6.et
alio modo veritas inquirenda eſt. Patet.n. nullā eſſe

18

delectationē in defloꝛatione ⁊ ruptiōe virgineoꝝ clau
ſtroꝛum.nam id quo nature violentia irrogatur dele-
ctationis materia nō ē:ſed potius meroꝛis. in defloꝛa-
tione autē cū ſit violentia quedam que infligitur clau
ſuris virginalibus:vt ea que clauſa erāt rūpanť : erit
igitur triſtitia ⁊ nulla delectatio.potiſſime quia in ani

19 Doloꝛ in aīalibꝰ cātur ex diuiſiōe continui.

malibus que ſentiunt: doloꝛ cauſatur ex diuiſione con
tinui:vt ſi aliqua pars carnis a reliquis abſcindať.hic
aūt ſic eſt : quia natura in virgineis clauſtris continui
tatem cauſauerat: per defloꝛationē autem continuitas

20 Delectatio i mu- liere nō cātur ex defloꝛatione qd̄ teſtať cruoꝛ.⁊ qꝛ ſi ferro vel vn- guibus fiat v̄gi nalis aptio doloꝛ ſolus iſligiť : ſed cātur delectatio ex aliquo adiun cto.

iſta coꝛrumpitur:quod teſtatur cruoꝛ:teſtis verus coꝛ-
ruptionis aut vulneris.⁊ ſi in hac virginū defloꝛatiōe
quandā contingat delectationē ſentiri:non eſt ob hoc
qꝛ defloꝛatur: qm̄ potius ex hoc veri doloris materia
eſt:ſed ex aliquo adiūcto ad iſtam defloꝛationē. quod
apparet qm̄ ſi virginea clauſtra ferro aut vnguibus
aut qua vis alia moꝛſione rumpantur: doloꝛ ſolus ſe-
quitur ſicut in fractione aut ruptione cuiuſlibet alte-

21

rius partis coꝛpoꝛis .ideo igitur ſi in cognitione ⁊ de
floꝛatione virginis opere virili ipſam clauſtroꝛum ru
ptionem aliqua conſequatur delectatio. nō ob hoc eſt
qm̄ ruptio cauſata eſt: ſed potius quia aliquid eſt cum
ipſa defloꝛatione: quod ſm̄ ſe delectationis cauſatiuū
eſt .hoc autem eſt quia ſemen effunditur receptum in

22 Viri delectatio in deciſionis ſe- minis ⁊ non in aliquo alio cāť.

matrice : ⁊ velut in viro in deciſione ſeminis cauſatur
delectatio ⁊ non in aliquo alio: ita in femina in irroꝛa
tione matricis.que cum calida ⁊ ſicca fuerit:irroꝛatio-
ne humidi viriliſ ſeminiſ delectať.hec aūt ſeminiſ effu
ſio atq; in matrice ſuſceptio ſine aliqua clauſtroꝝ vir-
gineoꝛuȝ apertione fit.ideo ibi delectationem venerei
actus experiri neceſſe eſt: ⁊ foꝛtaſſis maioꝛem q̄ cū ru

23

ptio clauſtroꝝ.ſit cauſa patet. ꝙ his imoꝛari nō decet.
illa igitur que illeſis virgineis clauſtris ſic cōcepit: aut
ſaltem ſemē ſuſcepit virgo nō eſt: qm̄ venereā delecta

24 Modꝰ quo mu lier ſuata v̄gini tate nāliter pōt concipere.

tionem eam expertā liquet. ¶ Eſt autē alius mo-
dus quo conſeruata virginitate femina concipere na-
turaliter poteſt.ſ.vt nō coꝛrumpatur integritas mētis.
ſi iſta mulier ſemper pꝛopoſuerit continere non expe-
riendo aliquam delectationem veneream:nec vn̄q̄ ali

25

quem contrarium actuȝ habuerit iudicando aut eligē-
do:quod facit plenam mentis integritateȝ.Etiaȝ vt fe-
mina concipiat incoꝛrupta carne.ſ. manentibus illeſis
virgineis clauſtris:ita vt nemo viroꝛum apuerit inte-
gritatem genitalis feminei nec vllo alio caſu defloꝛe-
tur.Item ⁊ ꝙ hec femina nullam venereaȝ delectatio-
nem experta ſit: que integram virginitateȝ cōſtituunt:
ita ꝙ alicui mulieri ſic concipienti dabitur in vita eter 26
na aureola que debetur vere virginibus. nam in hac
plena virginitas patet vt ex diffinitione liquet.ſ.virgi
nitas eſt integritas mentis ⁊ coꝛpoꝛis cum inexperiē-

26 Virginitatis de floꝛatio vide.i Num.7.

tia actus venerei.hec tamen femina non dicetur ſm̄ ſa 27
cram ſcripturam concipere virgo exiſtens:qm̄ ſemine
ſuſcepto coꝛruptio eius agitur.nam ⁊ ſi omnia pꝛedi- 28
cta interuenient:ſemen tamen intercidit. hic auteȝ mo
dus aſſignari nō poteſt in mulieribus cognitis per in-
cubos demones.nam q̄q̄ ille continere in perpetuū
pꝛopoſuerint: maneatq; ibi mentis incoꝛruptio: vaſa
tamen feminea genitalia vere coꝛrumpūtur atq; cruo
rem inde exire neceſſe eſt : quemadmodum ſi a viro

28 Incubi ſpūs vir ginitatē mētis ⁊ coꝛpis extinguūt i mlīere cū clau- ſtra virginalia violent.

huiuſmodi virgines defloꝛarentur.etiam ſequiť ibi ex 29
perientia actus venerei : qm̄ q̄q̄ mulier inuoluntaria
cognoſcatur ſemperq; repugnans:tamen dum cogni-
ta fuerit neceſſarium eſt eam delectari: quia iſta dele-
ctatio non euenit ex voluntatis electione : ſed ex con-
ditione nature.⁊ ob hoc q̄q̄ aliqua mulier delectetur
cum cognoſcitur:ſi tamen laboꝛauit ne cognoſceretur: 30
nec poſt cognitionem in hoc conſentit aut delecteť.nec
in hoc peccat:qꝛ pctm̄ non eſt in his que totaliter inuo
luntaria ſunt.¶ Itē nō poteſt aſſignari iſte modus in
mulieribus que violenter ab aliquibus cognoſcuntur. 31
qm̄ ibi ſunt duo p̄dicta de cognitione demonum incu-
boꝛum.ſ. ꝙ ſit ruptio virgineoꝝ clauſtroꝝ ⁊ experien
tia delectationis veneree.¶ Itē ſi diximus hanc femi
nam inuoluntarie cognitam defloꝛationem nullā paſ-
ſam fuiſſe : ſuſcepiſſe tamen ſemen maſculinuȝ ſicut ſu
pꝛa dictuȝ eſt.adhuc non ſtat modus: qm̄ ibi experien
tia delectationis veneree eſt. Non poteſt auteȝ iſte mo
dus aſſignari vllatenus in femina vigilante:qꝛ quouiſ
modo tunc ſemen ſuſcipiat neceſſe eſt delectationē ve 32
neream experiri.opoꝛtet igitur hunc modū in ſomniis
fieri.ſed qualiter ibi integritas mētis ſit ⁊ illibatio vir

32 Virginitas men tis ⁊ coꝛpis mu lieris in ſuſcipiē do ſemie aſſigna ri nō pōt niſi in ſomnis.

gineoꝛum clauſtroꝛuȝ:⁊ nulla veneree delectationis ex
perientia:credo cuilibet ad hec aduertenti: ſatis cogi-
tatione inueniri poſſe.nō enim decet talia pꝛoferre. q̄
q̄ ſanctus Thomas in quodam collibeto hunc modū
pꝛo parte aperiat. hic tamē quicquid ſit ſemper tamē
ſemen ad conceptionem intercidit:ſine quo nihil natu
raliter ſit. in viro autē hic modus reperitur.nam viri 33
ſine mentis coꝛruptione ⁊ illibatione carnis in vaſe ge
nitali generare poſſunt. In eis tamen difficilius eſt q̄
in femina: quia femina inuoluntarie cognoſci poteſt a
viro.vir tamen niſi velit nullam vn̄q̄ feminam carna
liter cognoſcit.quod ſatis liquet.nam actio in poteſta 34
te agentis : paſſiones non ſunt in poteſtate patientis :
ſed agētis. Iſte modus ſatis patet per demones ſuccu
boſ:qm̄ virile ſemen pollutionis nocturne aut alš ſuſci
piunt: ⁊ poſtea matrici alicuius femine infundunt ⁊ fe
tus inde ſequitur. immo ⁊ admirabiles fetus in natu- 35
ralibus diſpoſitionibus.Sic enim factum eſt per mer-
linum quando ex incubo ⁊ ſuccubo demone genitus
ſatis veraciter perhibetur : eius tamen patet vir fuit :
qꝛ ille pr̄ eſt cuius ſemen eſt ad gignendum:demon au 36
tem ſemē non habet cum ſpiritus ſit.pater tamen mer- 37
lini non cognouit carnaliter matrem eius.
¶ Alius tamen modus eſt quo ſine demone ſuccubo 38
⁊ incubo viri gignant illeſa mentis integritate ⁊ car-
ne ⁊ nulla ſuſcepta delectatione venerea:qd̄ attinet ad
perfectam rationem virginitatis. ⁊ ſic viri virgines
exiſtentes naturaliter gignere poterunt. Nec tñ in
viro virginitatem voco ⁊ integritatem carnis ⁊ pꝛiua
tionem deciſionis ſeminis. ita ꝙ virgo ille ſit qui ſe-
men nun̄q̄ effuderat quouiſmodo : qm̄ hoc pacto in

38 Modꝰ quo vir cū itegritate mē tis ⁊ coꝛpis pōt generare.

Quid ſit v̄gini tas in viro.

pollutione nocturna viri virginitatem amitterent: 39
quod falſum eſt. nam nullus hoc concederet. Et ſatis
patet.nam coꝛruptio carnis eſt aliqua violentia illata
nature ſ; quā infringitur aliquid qd̄ ipſa condiderat:
queādmodum cū femina defloꝛatur.in pollutione no-
cturna

40

cturna autem nihil tale fit:quoniã ſine vllo motu carnis ſola operãte phãtaſia que ſuper naturam corporalem magnam poteſtatem habet:per conceptas imagines aut ex impotentia potentie retentiue:ſeminalis effluit humor:ſed corruptio integritatis carnis maſculi-

41 Corruptio maſculine itegritatis i p̃mo acceſſu ẽ ſine paſſiõe lʒ exigua.

ne cõſiſtit in hoc qꝺ maſculus in primis carnalibus acceſſibus patitur.nam prout in femina fit vera ꝛ perfecta defloratio:ita in viro ꝓ modo ſuo q̃q̃ non equaliter.In pollutione autẽ nocturna nihil horuʒ euenit: qꝛ etiã ſine experiẽtia delectationiſ venereе iſta fiunt. nam qui per ſomnũ grauem: nocturnam patitur pollutionem:delectationẽ veneream minime experiꝉ.erit ergo vir generans manẽte ſibi virginitate.Sancta tñ

42

43 Scriptura ſacra mulierẽ vtcunq̃ viri ſemĩe ꝯcipiẽ tẽ negat ĩ v̾ginitate cõcipere.

ſcriptura ſtrictius de virginitate loqtur.quocũq̃ eniʒ modo aliqua mulier ex ſemine humano concipiat: nõ dicit eam ſancta ſcriptura in virginitate cõcipere.

¶ De dña noſtra virgĩe hec omnia cõpletiſſime predicantur.ſ.ꝙ ipſa concepit cum integritate: quoniam nunq̃ habuit aliquem conſenſuʒ:nec carnaleʒ copulã: dicente ipſa ad angelũ:quomodo fiet iſtud:quia virũ

44 Uirginis verba Luce.1.qm̃ virũ non cognoſco ĩtelligẽda ſᷓ nũq̃ cognoſcere virũ diſpoſui qꝺ oſtẽdit in virgine itegritatẽ ꝛ mentis ꝛ carnis.

non cognoſco.i.quia non cognoſcere virum ꝓpoſui. non enim loquebaꝉ de cognitione ſola:quia tunc verba ſua ĩpertinentia eſſent.nam q̃q̃ tunc nõ cognoſceret nec cognouiſſet virum:poterat eum cognoſcere in futuro:ꝛ ſic nõ excluderet verba angeli.ᵃ Opʒ ergo vt intelligatur.quoniã viruʒ nõ cognoſco.i.ꝓpoſui nũq̃ cognoſcere.ꝛ tunc ſtant rõnabiliter verba eius.ſ.quomodo fiet iſtud.naʒ fieri nõ poterat niſi aliquẽ ſpecialem modum ad hoc deus daret ſᷓm ꝙ poſtea angelus ſubintulit.ſ.ſpiritusſanctꝰ ſuperueniet in te ꝛc̃.fuit ergo

ᵃ Nota pulchraʒ ꝯpõnem.

45 Error heluidij ponẽtiſ mr̃eʒ xp̃i cognitã a ioſeph ꝛ poſt xp̃m pepiſſe alios filios.ꝺ quo diffuſe auctor in paradoxis ſuis.

mente incorrupta.Fuit etiam carnis integritas in illa: qꝛ a nullo vnq̃ viro deflorata eſt.q̃q̃ impijſſimꝰ heluidius aſſerat virginem dñam noſtraʒ a ioſeph fuiſſe carnaliter cognitam:ꝛ alios filios poſt ſaluatorẽ pepiſſe.de quo latiſſime arguitũ eſt:ꝛ reſponſuʒ fuit in libro noſtro de quinq̃ metaphoricis paradoxis ad illuſtreʒ reginã caſtelle. Nullo etiã modo delectationẽ venereã experta eſt.nam hec in cognitione a viro eſt: ipſa autẽ nihil vnq̃ tale ꝑtulit.Preter oĩa autem hec

46

habuit qꝺ naturã tranſcẽdit.ſ.ꝙ ſine ſemine ꝯcepit:in quo exceſſit oẽs alias feminas.multe nãq̃ femine ĩperfecta virginitate ꝯcipere pñt vt ſupra declaratum eſt.nulla tamẽ ſine ſuſcepto ſemine ꝯcipit.Dña tñ nr̃a

47

virgo nullo virili ſemine ſuſcepto cõcepit:ꝛ ob hᷓ fuit ꝯceptio illa ſupnaturalis:qꝛ non erat ibi aliqꝺ principium actiuũ naturale ad dirigendũ menſtrualẽ ſãguinem eius:ꝛ formandũ in corpus:ſed fuit ſpũſſanctꝰ faciens in mẽſtruo virginali opera oĩa quẽ operari debuiſſet maſculinũ ſemen.Quo autẽ dicaꝉ virgo beata concepiſſe de ſpũſancto:ꝛ qd hoc ſignificet:ꝛ an ſpiritusſanctꝰ aliqꝺ ſemen creauerit qꝺ nullius viri eſſet: ꝛ infuderit in vterum virginis loco ſeminis maſculini:in libro noſtro de q̃nq̃ metaphoriciſ paradoxis dictũ eſt.

48 Spũſſcũs ĩ mr̃e xp̃i fecꝫ opa oĩa q̃ facere debuiſſet virile ſemen.

49 Probat ſcꝺm̃.ſ. dñaʒ nr̃aʒ fuiſſe ꝑfectiſſime v̾ginẽ in partu.

¶ Habeꝉ ẽt ex hoc ꝓphetico dicto ꝙ dña noſtra virgo peperit.i.ipſa in virginitate exiſtẽs peperit:ꝑꝑ qꝺ eccleſia p̃dicat:non ſolum ante partum virginem.ſ.in conceptu:ſed etiã in partu.qd tñ ſit feminã in cõceptu eſſe virginẽ:manifeſtũ eſt.ſ.ipſam ſine aliquo ſemine virili ꝯcipere.Quid tñ ſit in partu eſſe virginem:multis adhuc abſconditũ eſt.In quo ſciendum

50 Mulierẽ i cõceptu eẽ v̾ginẽ ẽ eã ſine ſemĩe ꝯcipe.

eſt virginitateʒ vt ſupra diffiniuimꝰ eſſe integritatem mentis ꝛ corporis cũ inexperientia actus venerei aut delectationis eius.quãdo igiꝉ carnis corruptio eſt virginitas tolliꝉ.in feminis autem carnis integritas dicitur eſſe icorruptio clauſtroꝝ virgineorũ. Iſta clauſtra ſicut aperiuntur in conceptu quãdo femina a viro cognoſcitur:ita ꝛ aperiunꝉ in partu:ꝛ adhuc maiori apertione.ꝛ ꝓpter hoc maior dolor eſt in partu q̃ in p̃ma virginũ defloratione:ꝛ cõtingit multas periclitari.rõ eſt qꝛ ſicut integritas carnis in femina tolliꝉ cũ carnaliter cognita defloraꝉ:ꝛ ob hoc ei virginitas adempta eſt.ita ꝛ in partu qꝛ iſta clauſtra virginei pudoris panduntur:virginitas auferri diciꝉ.imo magiſ q̃ in cõceptu cum maior apertio fiat.Et magis neceſſe eſt feminam in partu virginitatẽ amittere:q̃ in conceptu quo ad carnis integritatẽ.nam vt ſupra declaratũ fuit:ali-

51 Uirginitas mulieris magis neceſſario tolliꝉ in partu q̃ i ꝯceptu quoad itegritatẽ carnis:cũ ꝯceptꝰ poſſit eẽ abſq̃ fractura clauſtri v̾gĩalis: partus non.

que femine cõcipere poſſunt ſuſcepto ſemine nulla facta ruptura virgineorũ clauſtrorũ. In partu tamẽ nulla femina parere naturaliter poteſt virgo.nam cum fetus emitti debeat per vas genitale mulieris ab vtero:ꝛ magne quantitatis ſit:neceſſe eſt tantũ aperiri de virgineis clauſtris quãta eſt magnitudo infantis nati. 52

alioquin dabiꝉ corporũ penetratio:quã nõ ꝯſentit Ariſtoteles noſter in libris phyſicorũ:nec natura rerũ hoc tolerat.Et ſic ſᷓm naturam hoc in veritate conſtat: ꝙ multe femine in virginitate exiſtentes concipere poſſunt:nulla tamẽ in virginitate exiſtens naturaliter parit.

53 Mulier ſᷓʒ nãm põt in v̾ginitate ꝯcipere ſeꝫ non parere.

¶ Erat ergo dubium de domina noſtra:qꝛ q̃q̃ ſine vllo ſemine concepiſſet:ꝛ penituſ virgo maneret:in partu tamen corrumpi poterat ruptis virgineis clauſtris ad infantuli emiſſionem.immo q̃q̃ deus ſupernaturaliter egiſſet vt maria ſine ſemine foret p̃gnans: ꝛ retenta plena virginitate.ſi tñ illã naturaliter parere qꝺ cõceperat reliquiſſet:nullũ vlterius in ea operãdo miraculum:neceſſariũ erat vt ipſa in pariendo virginitatẽ ꝑdidiſſet.ſ.quia ad exitum corporis redẽptoris noſtri:qꝺ erat in tãta quãtitate tempore natiuitatis in quãta alij contẽporanei fetus nati erant: rumperẽtur virginea clauſtra. Ideo ad exprimendã virginitatem omnimodã dñe noſtre:non fuit ſufficiens dici ꝙ ipſa ante partum.ſ.in conceptu v̾go extiterit:ſed ẽt in partu:ſcilicet ꝙ non fuit facta aliqua ruptio clauſtrorum virgineorum ad exitum ſaluatoris noſtri de vtero.ꝛ hoc tãtum fuit miraculum quantũ ꝙ ſine ſemine virili conceperit.

54 Mr̃ xp̃i ẽt ſi dꝰ illã ſiñ ſeĩe ꝯcipe ſupnãlr feciſſet ſi ꝑmiſſa eẽt nãliter parere ĩ partu v̾ginitatẽ ꝑdidiſſet: ꝛ ob hᷓ nõ incõgrue dꝛ̃ eam fuiſſe v̾ginẽ ante partũ ꝛ in partu.

55

Quo autem ſaluator noſter cuius corpus tante quãtitatis erat:de virginis aluo exire potuerit nullo ſigillo pudoris virginei rupto:ꝛ an exierit deducendo ſe totum ad indiuiſibile ſicut eſt in hoſtia.ſ.quia eſt in qualibet parte hoſtie quantũcunq̃ parua ſit:vel an exierit ſᷓm extenſionem quantitatis per corporis penetrationem ſicut tranſiuit intrans ad diſcipulos oſtijſ clauſis:in libro noſtro de q̃nq̃ metaphoricis paradoxis late diſputatum eſt.

56 De exitu ſaluatoris ex v̾gineo matris vtero vide auctorẽ i paradoxis.parad.1.ca.64.ꝛ Mat.1.ca.q.48.et.49.

¶ Alijs autem alia in hoc ſententia eſt.dicunt enim dominã noſtram virginem dici ante partum:in partu: ꝛ poſt: referendo in ſolam priuationem cognitionis virilis.ſ.ꝙ ſicut ante partuʒ cognita non extitit:ita nec poſt.Hoc autem ſubſiſtere non poteſt.nam q̃q̃ iſta expoſitio conueniat ad primam ꝛ tertiaʒ particulã:ſcilicet ꝙ fuit virgo ante partum ꝛ poſt partum:tamen nõ conuenit ſecunde particule:ſcilicet ꝙ fuerit virgo in partu.

57 Opio falſa dicẽtiũ dcm̃ illud añ partũ in partu ꝛ poſt partũ r̃ferẽdũ eẽ ad cognitionẽ viri.

Primuʒ patet qa ipſa fuit virgo ante partum:ſcilicet ꝙ ad conceptionẽ ſuam non preceſſit aliqua virilis cognitio nec ſeminis ſuſceptio ſicut in alijs mulieribus naturaliter fit.etiam poſt partum virgo fuit quia a nullo vnq̃ viro poſtea cognita eſt:q̃q̃ impijſſimus heluidius cõtrariuʒ aſſeruerit.

58 Opio dicẽtiũ mariã fuiſſe v̾gineʒ añ partũ i partu ꝛ poſt partũ ĩtelligẽdũ eẽ ꝙ ñ cognouerit virũ in aliq̃ ex his vicibꝰ ſtare negꝉ.nã non ꝯuenit ſcꝺe ꝑticule cũ nulla ĩ partu carnalr cognoſci poſſit.

¶ Ad ſecundã autem particulam hoc adaptari nequit:cũ dicitur.ꝛ virgo in partu.ᵃ nã q̃q̃ aliq̃ femina ante partum carnaliter cognoſci poſſit:ꝛ ſimiliter poſtq̃ peperit:nulla tamẽ cum parit cognoſci poteſt.repugnat enim ſᷓm naturam vt liquet ſatis. Ideo non poteſt dici domina noſtra virgo in partu.i.qꝛ nõ fuit cognita a viro dum pareret:quia hoc modo omnes femine parientes dicerentur virgines in partu:cũ nulla earum cognoſci poſſibile ſit dum parit.hoc tamẽ falſum eſt:quoniam nullam feminarum in partu virginem dicimus.ideo non eſt hoc modo dicendũ:dominam noſtram hoc modo dici virgineʒ in partu extitiſſe.

ᵃ Rõ.1.

¶ Item non põt hoc ſtare:quia ſi femina in partu virgo dicitur:aut fuit virgo ante partũ.ſ.in conceptione:aut non.ſi autẽ fuit virgo ante partũ.ſ.ꝙ ad hoc ꝙ conciperet nõ fuit cognita a viro nec ſuſcepit ſemẽ:neceſſariũ eſt vt in partu quoq̃ virgo ſit:cum nõ cognoſcatur cuʒ parit:ſi fortaſſis mulier que in partu virgo nuncupari debet ante partũ nõ fuit virgo.ſ ꝙ vt cõciperet carnaliter cognita eſt:nõ põt dici virgo in partu cum ante hoc corrupta fuerit:ꝛ que ſemel virginitateʒ ꝑdidit amplius virginẽ eſſe impoſſe eſt.ꝛ ſic quocũq̃ modo accipiaꝉ non diciꝉ ꝯueniẽter ꝙ beata virgo ſit tñ in partu virgo per reſpectum ad priuationeʒ carnalis deflorationis: quia tunc non differt eſſe virginem in partu ab hoc qꝺ eſt eſſe virgineʒ in conceptu:

Rõ.2.

59 Mulier q̃ añ partũ v̾go ẽ.i.a viro nõ cognita:eodẽ mõ eſt ẽt v̾go in partu. q̃ v̾o v̾go ñ ẽ añ partũ nec ẽ i partu:cũ amiſſa v̾ginitas ſit irrecuperabilis.

60
Miraculi maioris opus fuit mariã eẽ vĩginẽ ĩ partu ⁊ poſt partum ꝙ̃ añ partũ.

61

* Declaratio ſecũde pticule huius vaticinij. q̃ ẽ. ⁊ vocabiť nomẽ eiꝰ emãuel.

62
Emanuel interp̃tať nobiſcũ deuſ qḋ ĩ ſaluatore diuinã ſubſtantiaʒ naturamue cum humana innuit.

63

64
Saluatoris nomẽ emanuel nõ ſigñat orõneʒ. ſ. deꝰ erĩt nobiſcũ: qꝛ tũc notareť pfectio nõ ĩ ſaluatore: ſʒ ĩ nobiſ ſicͭ hĩ Exo. 17. vbi moyſes edificauit altare qḋ vocauit dñſ exultatio mea. vbi inuitur pfectio moyſi nõ altaris: ſʒ ĩtelligẽdũ ẽ nobiſcũ deꝰ ſine v̓bo. i. d̓ꝰ cũ nã nr̃a vniťꝰ.

65
Noe ĩuenit agriculture modũ pp qḋ dicꝰ ẽ noe. i. requies.
Noe non p̃t appellari emanuel

66
Emanuel exponi dʒ nõ p orõnẽ ſed incõplexe.

67
Documẽtũ mirabile.
Emanuel eſt nomẽ nãe nõ ipoſitiõis in xp̃o.

68
Nomẽ duplr̃. ſ. nãe ⁊ h̃ nõ ẽ ad placitũ: ſʒ neciuʒ ſicͭ ſũt gñ̃a ⁊ ſpecies. Aliḋ ẽ ipoſitiõis qḋ ẽ ad placitũ iponẽtis vt ꝙ aligs vocetur petrꝰ vel ioãnes emanuel fuit nomẽ nãe ieſuſ ipoſitiõis cũ potue-

vel ſemper ante partum ⁊ poſt partum: ⁊ ſatis ſuperuacuũ videtur eſſe eaʒ in partu virginẽ dicere. ⸿ Dicendum eſt autem de hac particula maioris miraculi opus eſſe ipſam in partu virginem extitiſſe: ꝙ̃ poſt partum vel ante partum in conceptu. Sed intelligenda ſunt hec ſicut in precedentibus declaratum eſt: ſcilicet. ꝙ in partu virgo extitit: qꝛ quemadmodũ nõ fuit aliqua virgineorũ clauſtrorũ facta libatio ante conceptum opere virili: ita in partu nulla aptio ad exitum ſaluatoris noſtri celebrata eſt. hec aũt apertio ſi interceſſiſſet: virginitatis diſpẽdia ſequi neceſſe erat: cum carnis integritas in hac virgineorũ clauſtroruʒ apertione maximam ſuſtineat leſionem.

* ⸿ In pphica pnũciatiõe ↄſequiť poſt hec: ⁊ vocabiť eius emanuel. i. iſte puer qui de virgine naſcetur vocabitur emanuel: qḋ latine interpretať nobiſcũ deus. emanu. n. in hebreo nobiſcũ ſonat: el autem deus interpretať. quod huic puero cõuenit. nam hoc deſignat duas naturas aut ſubſtãtias in ſaluatore noſtro. ſ. diuinam ⁊ humanã. ⁊ hoc nobiſcũ deus. i. in natura noſtra vel cũ nã noſtra deus deſignat ꝙ iſte habuit deitatem cum natura noſtra: qḋ nulli ante contigerat nec poſtea eueniet. nam iſtud nomẽ manifeſtat hunc eſſe deum. ſic enim decebat vt qui de virgine ſup naturã conceptus ⁊ natus eſt: non ſolum homo eſſet: qḋ naturaliter cõtigiſſet: ſed etiã deus eſſet qḋ omnes nature vires excedebat: nec tamẽ erat contra naturã. Et hoc qḋ dicitur nobiſcum deus non interpretať per nomẽ oratio: ſcilicet vt dicamus nobiſcum deus. i. ꝙ nomẽ iſtius pueri nati erit nobiſcũ deus. i. ꝙ deus ſit nobiſcum. ſed nobiſcũ deus. i. ꝙ nomen huius pueri erit nobiſcum deus. i. deus cum natura humana vel exiſtens deus ⁊ homo. nam exponẽdo p̃mo modo per orationẽ non ſolum ↄuenit deo: ſed etiam creaturis. ſic enim dicitur Exo. 17. ⁊ edificauit moyſes altare atq͡ʒ vocauit nomen eius dñs exultatio mea. i. dominꝰ eſt exultatio mea. in quo non attribuiť aliqua perfectio altari illi: vel denoiať de illo ſʒ de deo. ſi tñ̃ exponeť ſine orõne eſſet ſenſus ꝙ nomẽ altaris erat dñs exultatio mea. i. ꝙ ipʒ altare erat dñs ⁊ exultatio. ⸿ Sic igiť ẽ de noie huiꝰ pueri nati: qḋ eſt emanuel. i. deꝰ nobiſcũ. ⁊ tũc eſt ſenſus ꝙ per natiuitatẽ huiꝰ pueri dñs eſt nobiſcuʒ: ⁊ hoc non erat aliquid magnũ: quia quilibet homo poterat ſic vocari: in cuius natiuitate aut quo viuente deus alijs bona collaturus foret. ⁊ hoc modo poterat vocari noe emanuel: quia per eius vitam deus dedit alijs requiem: cum ipſe inuenerit modum transferẽdi labores ab hominibus agricultura a ſe inuenta. quod innuitur cuʒ dicitur de eo Geñ. 5. capitu. iſte conſolabiť nos ab omnibus laboribꝰ noſtris in terra cui maledixit dñs. in hoc autem erat deus cum hominibus inq̃ꝫtum tollebatur eis maxima pars laborum ſuorũ. ⸿ Sed non videť conueniẽs ꝙ vocareť emanuel. altiori enim quodaʒ modo nos redẽptorem noſtrum emanuel appellamꝰ: ⁊ in ſacra ſcriptura appellatum extimamꝰ. Debet ergo exponi iſtud nomẽ non per orationẽ: ſed alio modo incõplexe. ſ. ꝙ vocabitur nomen eius emanuel. i. deus nobiſcũ. ſ. ꝙ ipſe eſt deuſ nobiſcũ: qꝛ deus cum natura humana: qa deus ⁊ homo eſt. ⸿ In his autem aduertendũ eſt ꝙ ꝙ̃ꝙ̃ eſaias p̃dixerit chriſtũ ſaluatorẽ noſtruʒ vocandũ emanuel: tamen nõ fuit ei impoſitũ hoc nomen a matre ſua: nec ab angelo: ſed vocatus Jeſus vt habeť Luce. 1. ca. ſed dicitur nomẽ eius emanuel. i. quia ipſe erit taliſ ꝙ debeat vocari emanuel: etiã ſi ei nemo tale nomen impoſuerit. nam nominuʒ quedam ſumunť ab ipoſitione: quãdo non reperiť aliqua cauſa neceſſitatis ex parte rei nominate ad id quod ſignificat nomen vt ſor. vel plato: aut cicero. In his enim liberũ eſt imponere qḋcunq͡ʒ nomen voluerimꝰ. Alia ſunt nomina que cõueniunt ſm naturã. vtpote illa q̃ inſũt ex natura ſpeciei vel generis: vt ꝙ aliquis vocetur homo vel aĩal. nam ſm naturã homo eſt ⁊ animal eſt: etiã ſi nullus ei tale impoſuerit nomen. Ita de xp̃o nomen hoc qḋ eſt ieſus ſiue ioſua ſm hebreoſ ab ipoſitione ſibi eſt: qm̃ potuiſſet euʒ vocare mater ſua alio nomine niſi angelus p̃dixiſſet atq͡ʒ p̃cepiſſet vocari nomen eius ieſuʒ vt patet Luce. 1. ca. Nomẽ autem nature in chriſto erat ꝙ eſſet deus: qꝛ erat filius naturalis dei: ⁊ ꝙ eſſet homo qꝛ erat filiꝰ nãlis hominis. ſ. virginis matris. hoc autem ſignificat iſtud nomen emanuel. ſ. deus nobiſcuʒ. i. deus cuʒ humana natura. qḋ eſt deus ⁊ homo. Erat ergo nomẽ chriſti emanuel ſicut nomẽ naturale eſt: vt homo ⁊ animal. Et ſicut nobis nõ imponunť iſta nomina homo ⁊ animal: ſed naſcẽtibus cognoſcunť: ita ⁊ ipſi chriſto nõ fuit a matre vel ab aliquo impoſituʒ iſtud nomẽ emanuel: ſed ab ipſa nã cognitũ eſt.

⸿ Circa hoc: vt amplior pateat euidẽtia tria agenda ſunt. p̃mo apponẽtur quedam fundamẽta ex quibus iudei in nos inſurgũt aut ſaltem inſurgere pñt: pclamantes hanc eſaie auttoritatẽ non intelligi de ſaluatore noſtro ieſu. Scḋo hec ſoluẽtur. Tertio expoſitio iudeorũ ſubiungeť ⁊ iprobabitur. [a] ⸿ Ad p̃mũ. probãt ꝙ dictum eſa. nõ intelligať de xp̃o ex eo qḋ ſupra dicitur in lr̃a eſaie. ſ. ꝙ rex achaʒ audiuit ꝙ raſin rex ſyrie ⁊ farce filius romelie rex iſrael conſilium inter ſe fecerunt: vt ſimul venirẽt ſuper regem achaʒ regẽ iuda ⁊ delerent eum ponẽtes alium regem in hieruſaleʒ: qḋ audiens rex achaʒ timuit ⁊ totus populus eius cũ eo. tunc deus ad eſaiam dixit vt egredereť in occurſum achaʒ ⁊ p̃nunciaret ei ꝙ non fieret qḋ illi reges preordinauerant: ⁊ ad hoc adiecit dicẽs. dñs ipſe dabit vobis ſignum. Ecce virgo cõcipiet ⁊c̃. igitur iſtud ſignuʒ dabiť ad conſolationẽ regis achaʒ vt non timeret reges ſupra ſe irruituros. ſed ſignũ de chriſti natiuitate nõ fuit tale: vt poſſit cõſolari regem achaʒ ⁊ populum timentẽ: cum iſtud futurũ eſſet poſt multa tẽpora. accidit enim poſt quaſi p ſexcẽtos annos. quid ergo attinere videbať iſtud ſignum ad ea que regi achaʒ prenunciabanť. nihil inquã. non ergo eſt ipſe puer q hic naſciturus p̃dicatur. ⸿ Item qñ deus dabat ſanctis patribꝰ aliqua ſigna in veteri teſtamẽto: illa ſigna immediate cõplebanť. Sic patet de abraã cum quo cum iniret fedus de dãdo ei terram populorũ multorũ de qbus habeť Geñ. 15. miſit ignem inter diuiſiones ſacrificiorũ qñ apparuit fornax ardens ⁊ flãma diſcurrens per medias diuiſiões. ſic enim cũ dedit ſignuʒ de gedeon vincẽdo madianitas: imediate completaʒ eſt quia apparuit in vellere ſignũ. ſ. ꝙ vellus erat madidum: ⁊ area ſicca: ⁊ iterum area cõpluta: ſicco tñ̃ vellere manente vt habetur Judi. 7. c. Sic etiã de eliezer ſeruo abrae quãdo iuit in meſopotamiã ⁊ de multis alijs. ſi ergo nunc fuiſſet annũciata natiuitas xp̃i regi achaʒ tanq͡ʒ qḋdam p̃noſticatiuũ ꝙ nõ deberet timere duos reges qui volebant delere domũ eius: immediate fuiſſet. ſed fuit poſt valde multa tẽpora quia fere poſt ſexcentos annos. ergo nõ fuit hoc datum in ſignum. ⸿ Item arguũt nõ poſſe ſtare: quia ꝙ̃ꝙ̃ chriſtiani dicant ꝙ mater chriſti virgo concepit ⁊ peperit: tamen in hebreo non ponitur virgo ſed adoleſcentula: ſcilicet puella tenere etatis ſiue ſit virgo ſiue non. quod probant per id quod habetur Prouerbiorum. 30. capitu. vbi dicitur. tria ſunt mihi difficilia: ⁊ quartum penitus non cognoſco. ⁊ concludiť in fine. via viri in adoleſcentula. In hebreo ponitur idem nomẽ qḋ hic ponitur: ſcilicet alma pro adoleſcentula: ſcilicet via viri in adoleſcentula. ſed cum via viri in adoleſcentula eſt: ipſa non eſt virgo. ergo non ſignat alma ſemper virginem. ⸿ Item non videtur poſſe intelligi de chriſto: quia in littera hebraica dicitur. ecce alma ſiue adoleſcentula concepit et pariet. ergo videtur ꝙ eo tẽpore quo iſta verba dicta ſunt: iam conceperat illa puella: cuius filius p̃dicitur hic naſciturus. Sed beata virgo maria non concepit niſi poſt ſexcentos annos quaſi. ergo non intelligitur de ipſa. ⸿ Item dicitur in littera huius prophetie. ⁊ vocabitur nomen eius emanuel. Sed de domino ieſu non legitur ꝙ fuiſſet vocatus emanuel: ſed vocauit eum mater ſua Jeſum: quia ſic predictum fuerat ab angelo anteq͡ʒ naſceretur vt habetur Luce. 1. c. ⸿ Item dicitur de puero iſto ꝙ butyrũ ⁊ mel comedet vt ſciat reprobare maluʒ ⁊ eligere bonum. iſta. n. ſunt ad cauſandum in homine

quandã

rit eũ mr̃ alr̃ vocare niſi angelus p̃cepiſſet.

69
Emanuel ñ fuit ĩpoſitũ xp̃o ſʒ fuit cognitũ eẽ in eo nãlr̃ ſicͭ noĩa nãe nõ ĩponũť ſʒ cognoſcũť ĩ rebꝰ a pprietate ipaꝝ.

70
Judeoꝝ argumẽtatio p̃ma ĩ xp̃ianos ꝙ dcm̃ eſaie. ecce v̓go ⁊c̃. ñ ſit ĩtelligẽduʒ de xp̃o cuʒ h̃ fuerit datũ ĩ ſignũ ↄſolatiõiſ r̃giſ achaʒ aduẽtꝰ v̓o xp̃i fuerit p ſexcẽtos annos poſtea.

[a] 1. rõ. iudeoꝝ ↄ xp̃ianos ꝙ dcm̃ eſaie nõ intelligatur de xp̃o.

71
Rõ. 2. iudeoꝝ ꝙ dcm̃ eſaie non intelligať de xp̃o.

72

73
Gedeõ habuit ſignũ de victoria madianitaꝝ vellus cõplutũ ĩ area ſicca ⁊ cͦ Jud. 7

3. rõ iudeoruʒ ꝙ dcm̃ eſaie ñ poſſit ĩtelligi de beata virgine.

74

Rõ. 4. p hebreiſ

75
Hebrei dñt ꝙ in lr̃a dr̃. ecce v̓go ↄcepit: ꝙ ſigñat rẽ iã factã qḋ nec gt itelligi de xp̃o
Rõ. 5. p hebreis
76

Rõ. 6. p hebreis
77

quandam diſpoſitionem ad ſciendum: ꝛ ille puer co-
meſſurus erat hec vt haberet ingeniū conuenienter di
ſpoſitū ad intelligēdū.lʒ de Xp̄o dicimus ꝙ ab inſtāti
conceptionis ſue fuit plenus oī ſapientia ꝗꝛ erat deus
Rō.7.ꝑ hebreis expoſitio. 78 ꝛ homo.ergo nō poteſt intelligi de illo dictum iſtud.
¶ Item nō poteſt ſtare iſta expō. ꝗꝛ in lr̄a continuata
Eſaie in capl̄o ſequenti poſt illud dictum habetur.an-
teꝗ̄ puer ſciat vocare patrem vel matrem auferetur
fortitudo damaſci.ergo vr̄ ꝙ aliquod tp̄s erat in quo
iſte puer naſciturus: neſciret vocare prēm vel matreʒ:
ꝛ poſt illud tp̄s vocaret prēm ſuū ꝛ mr̄eʒ. ſed de Xp̄o
79 dicimus ꝙ ſemp equaliter ſciuit: ergo nō intelligit̄ de
Rō.8. pro heb. illo. ¶ Iteʒ xp̄iani de Xp̄o dicūt ꝙ nō fuit genitus de
virili ſemine.ſed de iſto puero neceſſariū eſt ꝙ intelli-
gatur natus ex prē ꝛ mr̄e. ergo nō pōt itelligi de xp̄o.
pʒ minor. ꝗꝛ dr̄ in preallegata auctoritate.anteꝗ̄ puer
ſciat vocare prēʒ ꝛ mr̄em auferet̄ fortitudo damaſci.
ergo puer iſte prēm ꝛ mr̄em habebit:qđ nos nō coce-
dimus. ergo nō intelligit̄ de ipſo. Alia autē bis ſimilia
fieri poſſunt.de qbus quilibet aduertere poteſt.

Rn̄.ad rōneʒ.1. 80 Signū nihil ꝓhibet dari poſt rē ſignatam. ¶ Ad hec aūt nobis rn̄dēdū eſt. Ad primū cū dr̄ ꝙ na
tiuitas xp̄i non potuit dari in ſignū regi Achaʒ: ꝙ fuit
magno tp̄e poſt.rn̄dendūʒ ꝙ nihil obſtat ſignum dari
poſt rem ſignatā. ꝛ ſi dicas ꝙ tunc ſigna nō facient ad
aliquā certificationē reꝝ ſignataꝝ:cōcedēdū eſt. nec h̄
81 ē icōueniēs.nā interdū deus dat ſigna:nō ad certifi-
candum res ſignificatas ſed innoteſcendū id qđ impoꝛ
tatur p ipſa ſigna:cū ſigna ſint diſtincta a ſignatis:ꝛ co
82 gnito vno:nō cognoſcet̄ neceſſario alteꝝ. ꝛ hoc neceſ-
Poſteriꝰ nō eſt ſarium eſt qn̄ eueniunt poſt iſta ſignata:nā id qđ poſte
dclaratiuum ſui riꝰ ē nō ē fortificatiuū aut teſtificatiuū poꝝ. nā q vult
prioris in his q̄ accipere certitudinē de aliqua re anteꝗ̄ ſit:vult accipe
ſunt extra aiam. re certitudinem ꝙ erit.ſed qn̄ ipſa res que futura erat
effecta fuerit pn̄s:iā plena certificatio eſt de eſſe ſuo.id
igit̄ qđ poſteriꝰ eueniet nō cōfert aliquatenus ad iſtā
rem ꝑteritaʒ: ꝗꝛ iſta iam totaliter certa eſt cum fuerit.
83 ¶ Eſt tn̄ iſta cōditio ſignoꝝ q̄ ſunt poſteriora illis quo
rum ſigna ſunt: ꝙ quis nō certificēt quātū ad eſſe ſim
pliciter: certificāt tamē q̄tum ad eſſe a deo.ſ.ꝙ ſigna
nō poterūt nobis dare firmitudineʒ de rebus ſignatis
ꝙ erunt:ꝗꝛ iam eſſe ſuū determinatū eſt cum fuerint.ſed
dant certitudinē quantū ad eſſe a deo.nā qn̄ aliqua res
euenit:niſi p̄dicet̄ nobis a deo: nō intelligimus illā ſpe
84 cialiter factā a deo.cū vero deus p̄dicit aliquid vel ali-
quā rem futurā:ꝛ dat aliqđ ſignū qđ poſt illā rem ſeq
tur:qn̄ tranſierit res ꝛ poſtea euenerit ſignū illud: de-
monſtrat neceſſario ꝙ illa res fuerit a deo ſpāliter: cuʒ
85 āteꝗ̄ res fuerit p̄nūciata ſit:ꝛ ad hoc ſignū datū. Iſtos
Primum ſimile ſeu exemplum. modos ſignoꝝ poſterioꝝ ad rem ſignatā inuenimus in
Error dicentiuʒ illud Exo.3.ſ.h̄ bebis ſigꝰ ꝙ miſeri te ꝛc. eē ſig. poſteriꝰ re ſigna ta:cū h̄ ſit potiꝰ ꝓ ceptuʒ q̄ ſig. qđ queadmodū itel ligi debeat vide auctorē Exo.3. Sc̄dm exēpluʒ. ſacra ſcriptura.ſic qdā dicūt de illo qđ hr̄ Exo.3.c.cuʒ
loqueret̄ dn̄s ad moyſen dicens.hoc habebis ſignū ꝙ
miſerim te:cū eduxeris filios iſrael de terra egypti im
molabis dn̄o in mōtem. hec tn̄ eductio prius facienda
dr̄ q̄ ſup montē immolarēt iſraelite. hoc ſatis videba
tur ꝓbare qđ dicebat̄: tn̄ ſenſus lr̄e nō videt̄ eē iſte g
dr̄:q̄ꝗ̄ plures doctoꝝ nr̄orum hoc intendant.ſed illud
magis ponit̄ tanꝗ̄ ꝑceptū q̄ tanꝗ̄ ſignū.ſ.ꝙ dn̄s iuſ-
ſerit moyſi vt qn̄ veniret ad montē illū ibi dn̄o immo
laret.cuʒ aūt dr̄ hoc habebis ſignū nō refert̄ ad hoc.ſ.
cum eduxeris filios iſrael:ſed ad aliud.ſicut late decla-
rauimus.c.3.Exo. ¶ Sʒ h̄ nō obſtāte habemꝰ alia in
86 ſacra ſcriptura exēpla: in qbus ſignū dat̄ ꝛ euenit poſt
ipſam rē cuius ſignū eſſe ponit̄.ſicut habet̄.4. Reguʒ.
19.c.vbi cū timeret Ezechias regē Sēnacherib ventu
87 rum ſup hierlm̄ atꝗ̄ deletuꝝ illam: dixit dn̄s ꝙ nō ve
niret nec pugnaret aduerſus eaʒ: ꝛ dedit regi Ezechie
ſignū huius dicens.tibi aūt Ezechia hoc erit ſignū: co-
mede hoc āno qđ reperieris: in ſcđo aūt āno q̄ ſponte
naſcunt̄:poꝛro in.3.anno ſeminate ꝛ metite ꝛ plantate
vineas ꝛc.ꝛ ſic dabat̄ ſignū qđ vſq; ad tres annos cō
88 plendūʒ erat:tn̄ id cuius ſignū erat in eadē nocte cōple
Angelus dn̄i ꝑcuſſit in caſtris ſēnacherib cētū 85.milia hoiuʒ. tum eſt.ſ.moꝛtui ſunt oēs q veniebant cū rege ſēnacbe
rib cū eſſet in eadē lr̄a.factū eſt igit̄ eadē nocte venit an-
gelus dn̄i ꝛ ꝑcuſſit in caſtris aſſyrioꝝ cētū octuaginta
quinꝗ̄ milia.ſicut ergo in hoc fuit ſignū poſt iſtā rē ſi-
gnataʒ:ita in eo qđ dr̄ de achaʒ ꝛ virgine q̄ cōceptura

ꝛ paritura erat datū eſt in ſignū: ꝛ poſt cuēturuʒ erat.
Sed aliqs dicet hoc ſtare nō poſſe: nā ſignū quod da- Obiectio ꝓ heb.
tum eſt ezechie q̄ꝗ̄ poſt ipſam rem ſignatā euenit: tn̄ 89
immediate euenire cepit.id aūt quod dr̄ de virgine cō Sigꝰ nō euenit
ceptura ꝛ paritura: ſi de xp̄i natiuitate intelligat̄ nō ſic poſt rē ſignataʒ
fuit:nā poſt valde multa tempoꝛa euenit.* Ad hoc dicē ſiue paulopoſt
dum eſt ꝙ hoc nihil refert: nam ſignum euenit poſt reʒ eueniat ſiue ml̄-
ſignatā:ſiue pauco tēpoꝛe ſiue multo nihil agit. ª Cuiꝰ to nihil r̄fert: cū
ratio eſt quia ſignum ſi quicꝗ̄ ꝓficit hoc eſt inquan- ſigꝰ ſit rei futur̄
tum eſt confirmatiuum ꝛ demonſtratiuum eius quod confirmatiuū ſi
fieri debet ꝛ futurum ꝓnunciat̄. ſi autē res ſignata ꝑus qcꝗ̄ facit. ſigna
eueniat:ſignum immediate eſſe poſt ipſam rem ſigna- vero ſeq̄ntia vt
tam vel multo tp̄e poſt nihil differt. nā qualitercunꝗ̄ cūꝗ̄ ſequant̄ rē
eueniat ſi poſt euenit nullatenus confirmat rem ſigna- ſignatā nō cōfir
tam.vnde ſignūʒ dictū ezechie:quia per tres ānos poſt mant.
ipſam rem ſignatam completum eſt:nihil magis firmi * Solo obonis
tudinis contulit ipſi rei ſignate: q̄ natiuitas xp̄i deſtru ª Rō ſolonis.
ctionis ſyrie damaſcene ꝛ iſrael:q̄ꝗ̄ hoc per plures q̄
quingentos annos poſtea fuit. ſicut ergo aliquando ſi-
gnum reperitur poſt rem ſignatā:ita poterit multotiēs
vel ſemper dari. ¶ Alr̄ autē foꝛtaſſis ꝛ valde cō- Alia rn̄ſi.melioꝛ
uenienter reſpōderi poteſt euitando oīa iſta: ꝛ ſimilia 90
argumenta.ſ.ꝙ nō accipiatur hic ſignum pro eo qđ.al Signū Eſaie. 7.
terius ſignatiuum eſt: ſed pro miraculo. ꝛ ſic quelibet nō capitur ꝓ re
res admiranda excedens naturalem potentiā vocatur alterius ſignati-
ſignum. ꝛ iſte modus loquendi eſt vſitatus in nouo ꝛ ua:ſed ꝓ mirac.
veteri teſtamento . de teſtamento veteri apparet ꝙ 91
ille plage quas deus mittebat ſuper egyptios vocan- Signa ꝓ mira-
tur ſigna ſicut dicitur in Exo.hac vice mittam ſuper te culis in veteri te
omnia ſigna mea.ꝛ iterum.non audiet vos pharao vt ſtamēto capiūt̄
multa ſigna ſiant vt habetur Exo.11.ꝛ ſimiles locutio Exo.11 i nouo
nes in multis aliis locis. non tamē poſſunt ibi accipi ſi Mar. vltimo ꝛ
gna pꝛout ſunt ſignificatiua alicuius rei:ſed pꝛout ſunt actuum.6.
quedam operationes admirabiles.ita ergo dici poteſt
ꝙ accipiatur ſignūʒ pro re admirabili: ꝛ erat ꝙ virgo
in virginitate exiſtens conciperet ꝛ pareret non ſuſce-
pto ſemine:ꝛ hoc mirandū deus dabat iſraelitis.Iſte
modus loquendi etiam frequentatus eſt in nouo teſta
mēto.ſic.n.habetur Actu.6.ꝙ Stephanus plenus gra
tia: ꝛ foꝛtitudine faciebat ſigna magna ꝛ pꝛodigia co-
ram populo.vbi neceſſario ſigna pro miraculis ꝛ non
pro rebus ſignatiuis aliarum reꝝ habent̄.ſic.n.dicitur
Marci.16.ſigna autē eos qui crediderint hec ſequen
tur.in noīe meo demonia eijcient:linguis loquētur no 92
uis ꝛc.Sed manifeſtum eſt ꝙ ſigna ibi pro mirandis Signū Eſai.7.ſi
operationibus ſumuntur. ſatis ergo rationabile eſt ſic capit̄ ꝓ declara
accipi in p̄ſenti: ꝛ tunc nec dicitur ſignum ante rem ſi- tiuo vl̄ coꝛrobo
gnatam nec poſt:cum non accipiatur ſignūʒ pro eo qđ ratiuo rei alicꝰ
eſt alicuius declaratiuum ꝛ coꝛroboꝛatiuuʒ eſt:ſed pro ſʒ ꝓ miraculoſa
miraculoſa operatione que nō habet ad aliquid reſpe operatione.
ctū pꝛioꝛitatis vel poſteriozitatis. ¶ Ad ſecunduʒ Rn̄.ad.2.rōneʒ
argumentum reſpōdendum eſt ꝙ cum dicitur ꝙ in ve hebreorum.
teri teſtamento qn̄do dabatur ſignum aliquibus ſan 93
ctis patribus immediate complebatur ſicut pʒ de abra Achaʒ rex pꝰq̄
am:ꝛ de eliezer:ꝛ gedeon atꝗ̄ ceteris .ergo debuit hic repudiauit ſigꝰ
ſic fieri:ſed exponendo de xp̄o nō ſtat.Dicēdum ꝙ de- qđ ꝓmiſerat ei
us volebat dare regi achaʒ aliquod ſignum coꝛrobo- deus p Eſaiā in
ratiuum ꝛ demonſtratiuum eius quod euenturum pꝛe dignus factus ē
nunciabatur:ꝛ ꝙ iſtud ſignum pꝛecederet rem ſignatā apud deū:q ha-
ſicut in ceteris ſanctis patribus ſiebat.ipſe tamen ma- beret ſignū dfir
licia ſua demeruit:ꝛ fuit datum ſignum qđ eſſet poſte matiuū rei: idī ſi
rius:per quod non certificaretur de re ſignata quāuis ad eū ſed ad co
euentura erat. Et patet hoc quia Eſaias quādo pꝛimo muʒ qđ dr̄: ecce
acceſſit ad achaʒ denuncians ei ꝙ nō eſſet id qđ conſi virgo cōcipiet.
liati fuerant duo reges.ſ. phacee filius romelie:ꝛ raſin
rex ſyrie:non dixit ei ſignum qđ in lr̄a habet̄.ſ.ecce vir
go concipiet.ſed dixit.pete tibi ſignum a dn̄o deo tuo: 94
ſiue in pꝛofundum inferni ſiue in excelſum ſupꝛa.ſignū Signū de ꝓfun
de pꝛofundo inferni erat ꝙ reſuſcitaretur aliquis moꝛ do inferni eſt re
tuus.ſignūʒ in excelſum ſupꝛa erat ꝙ fieret aliqua mu- ſuſcitatio moꝛui
tatio notabilis in celo. ꝛ manifeſtum eſt ꝙ deus vellet ſignū in excelſuʒ
iſta agere. nā cum ſuaderet Eſaias regi achaʒ vt pete- ſupꝛa eſt aliqua
ret aliquid iſtoꝝ:manifeſtum eſt ꝙ ſi ipſe petiuiſſet fie mutatio notabi
ri ꝙ fieret. alr̄.n.mandatum illud ꝛ perſuaſio pꝛophe lis in celo.
tie deluſoꝛia eſſet. ſi tamen fieret quodcunꝗ̄ iſtorum
ſiue de inferno ſiue de excelſo ſupꝛa:immediate fieret.

ꝛ ſic eſſet ſignum datum precedens res ſignatas. ꝙ
aũt ipſe rex achaꝫ ĩpedierit h̃ pꝫ: ꝙ cuꝫ eſaias ſuaderet
vt peteret ſignũ a dño ait. non petã ꝛ nõ tẽtabo dñm.
ꝛ ob hoc iratꝰ deus nõ dedit ei ſignũ qꝺ̃ p̃cederet ꝛ ſi-

*Alia rñ. ad eã-
dem rõnem.

gnaret atqꝫ roboraret que ĩmediate ſeq debebãt: ſed
dedit ei ſignũ qꝺ̃ poſt multa tẽpora euenturũ eẽt. ſ. de
natiuitate xp̃i ex virgine. * Uel vt alio mõ loq̃mur: de

95
Signũ domini
dꝺ̃ p̃miſſuꝫ: fuit
miraculoſa ſ̃op̃õ
ſ. ꝯceptꝰ ꝛ partuſ
v̓gis: qꝺ̃ lꝫ ñ atti
neret ad ꝯſilium
duoꝝ r̃gũ: tñ po-
nẽdũ erat al̃: ẽt ſi
achaꝫ rex petijſ-
ſet ſignũ vt ſua-
ſerat eſaias.

dit ei nõ p̃prie ſignũ: ſed magis p̃nunciauit aliquã rem
mirabilẽ futuram. ſ. conceptũ virginalẽ ꝛ partũ. ꝛ hoc
q̃dem q̃ꝙ̃ nihil attineret ad id qꝺ̃ p̃dictuꝫ fuerat regi
achaꝫ de deſtructiõe conſilij duorũ regum ↄ̄ ipſum: cũ
dictũ eſt. al̃s tñ dꝺ̃ꝫ erat ſi ad nihil attineret. ¶ Ad
tertiũ argumẽtũ qñ dicebat̃ ꝙ nõ põt intelligi de xp̃o:
qꝛ nos dicimꝰ matrẽ xp̃i virginẽ concepiſſe ꝛ peperiſ-
ſe: hic tñ accipit̃ alma non p̃ virgine: ſed p̃ iuuencula.
Rñdendũ eſt dupl̃r. vno mõ ꝙ q̃ꝙ̃ hic accipiat̃ alma
vt ſignificet iuuenculã: aliqñ virginẽ: aliqñ corruptaꝫ:
tñ ex hoc nihil infert̃ ↄ̄ expoſitionẽ datã de natiuitate

96

xp̃i. Nã q̃ꝙ̃ iſta dictio alma interdũ accipiat̃ pro cor
rupta: interduꝫ tñ pro virgine accipi põt. ꝛ ſic accipiet̃
hic pro virgine maria q̃ꝙ̃ alibi aſſumat̃ p̃ iuuencula

97
Argᵐ xp̃ianoꝝ ↄ̄
hebreos ſi fiat ſ̃r
hac dictiõe alma
p̃bãdo mr̃eꝫ xp̃i
eẽ v̓ginẽ nõ tene
ret: cũ h̃ dictio al
ma ſignãt adole
ſcẽtulã ĩdifferen
tẽ. lꝫ rñ. aliq̃ꝫtulũ
teneat ↄ̄ hebreos

que corrupta eſt. Hec aũt rñſio eſt: ſi nos rñdeamꝰ iu-
deis dicentibꝰ non poſſe ĩtelligi de natiuitate xp̃i: quia
alma interdũ ſignificat iuuẽculã que corrupta eſt. Si
tñ nos arguamꝰ ꝯtra eos debere nec̃io intelligi de bea
ta virgine: qꝛ dicit̃ ꝙ virgo eẽ debebat illa que ꝯcipe
ret atqꝫ pareret ex hac dictiõe alma. poſſent dicere he
brei ꝙ non tenet argumẽtũ: qꝛ iſta dictio alma nõ ſolũ
ſignificat virginẽ: ſed ẽt ſignificat iuuenculas deflora-
tas. ꝛ tunc ratio noſtra ↄ̄ rñſionẽ iudeorũ: ex hac par-
te nõ tenet. ſ. conceſſo ꝙ alma aliqñ ſignificat virginẽ

98

iuuẽculã: aliqñ corruptã. Dõm eſt ergo aliter ꝛ ꝯueniẽ
tius ꝙ iſta dictio alma ſolũ accipit̃ hic pro virgine: ꝛ
al̃s vbi ponit̃: identidẽ p̃ virgine ſumit̃. ¶ Hoc aũt

99
Opi. nic. d̃ lyra ẽ
ꝙ hec dictio al-
ma cuꝫ articulo
he in tribꝰ tñmõ
locis. ſ. Geñ. 24.
de rebecca. Exo.
2. de maria ſoro
re moyſi. tertiꝰ ẽ
eſaie. 7. d̃ quo eſt
queſtio.

conat̃ nicolaus de lyra p̃bare: qm̃ dicit iſtam dictionẽ
alma ſic hic ponit̃. ſ. he alma cũ adiectione articuli: in
tribꝰ locis ſolũ reperiri. ſ. hic ꝛ in duobꝰ alijs ſeparatiꝫ:
ꝛ ſemp̃ p̃ virgine incognita viro accipi. ergo hic quo-
qꝫ pro virgine accipiendũ eſt: ꝛ nõ p̃ adoleſcẽtula cor
rupta. ¶ Primꝰ locus eſt Geñ. 24. de rebecca vbi dici
tur: ꝙ erat virgo pulchra facie ꝛ ĩcognita viro. ꝛ habe-
tur ibi he alma. de rebecca tñ manifeſtum eſt ꝙ virgo
erat. ¶ Scꝺ̃s locus eſt Exo. 2. c. vbi dicit̃ de maria ſo
rore moyſi qñ ſtabat in ripa fluminis nili attendẽs q̃d
fieret de moyſe q̃ erat expoſitꝰ in carrecto fluminis in
fiſcella ſcirpea: ꝛ venit filia pharaonis: fecitqꝫ educi
puerũ: tunc ſoror moyſi iuit vt q̃reret aliquã hebream
que nutriret infantulũ. ꝛ dicit̃ in l̃r̃a. p̃rexit puella ꝛ vo
cauit matrẽ pueri. ꝛ in hebreo ponit̃ he alma. manife-
ſtũ tñ eſt ꝙ ẽt in hoc loco ſignificat virginẽ: quia ſoror
moyſi adhuc parua erat ꝛ virgo. ſicut ergo in his duo-
bus locis accipit̃ alma p̃ virgine: ita ꝛ in hoc loco acci

100

pitur pro virgine. ¶ Sed iſta aſſignatio non multum
agit. nam ſiue ponat̃ in littera alma: ſiue he alma: non
differt: quia vtrobiqꝫ accipit̃ iſta dictio alma eodẽ mo
do. ꝙ auteꝫ anteponat̃ he alme ad ſignificationẽ nihil
agitur nec mutat̃: ſed ad conſignãtionẽ: qꝛ iſta dictio

101
Articl̃i ponũt̃ ad
ſig̃tionẽ ñ ad p̃n
cipal̃r ſignãndũ
cum referãt vel
denũciẽt potius
q̃ꝫ ſignificent.

he in hebreo eſt articulus: ꝛ nõ dictio p̃ncipalis. articu
li aũt ad q̃ꝫdam conſignãtionẽ ponunt̃. ſ. qua dictionẽ
cuiuſdã quaſi relationis vel denũciationis eſſe ſignifi
cant. Ideo ſi iſta dictio alma ſine articulo virginem ſi-
gnificat: cũ articulo quoqꝫ virginẽ deſignabit. ꝛ econ-
uerſo ſi cum articulo deſignat iuuenculã corruptã: eo-
deꝫ modo deſignabit ſine articulo. nihil igit̃ differt an

102

ponat̃ alma vel he alma. ¶ Et etiã qꝛ hec dictio alma
p̃ virgine ſine articulo: non ſolum in locis tribꝰ vete-

103
Adoleſcẽtule
Cañ. 1. iuxta ra.
ſa. capiunt̃ pro
virginibus.

ris teſtamẽti reperit̃ ſicut ait nicolaus: ſꝫ in multis lo-
cis. ſic enim habet̃ Canticoꝝ. c. 1. vbi dicit̃. in odorem
vnguentoꝝ tuorũ cucurrimꝰ: adoleſcentule dilexerunt.
vbi ponitur in hebreo alma. ꝛ ra. ſa. atqꝫ alij hebrei di
cunt ꝙ intelligit de virginibus. Item Canticoꝝ. 6. ſexa

104
Almoth ẽ pl̃ale
huiꝰ nõis alma.

ginta ſunt regine: ꝛ octuaginta ꝯcubine: ꝛ adoleſcẽtu-
larũ non eſt nũerus. ꝛ in hebreo ponit̃ almoth qꝺ̃ eſt
plurale huius nõis alma. ꝛ tñ ibi pro virginibꝰ eodeꝫ

105

modo accipit̃ ẜm hebreos. ¶ Et non ſolũ hoc ex teſti
monio eorũ patet: ſed ẽt neceſſariuꝫ eſt ſic dici: quoniã
femine quas ſuſcipiebat ſalomon diſtinguunt̃ in tres
ſtatus. ſ. vxores cõcubinas ꝛ adoleſcẽtulas. ex quo pꝫ

106
Salomon hẽbat
60. reginas. 80.
cõcubinas vt d̃
Cãticorũ. 6. ſꝫ 3.
Reg. 11. dr̃ eum
habuiſſe. 700. re
ginas ꝛ. 300. cõ
cubinas.

adoleſcẽtulas v̓gines dici. naꝫ femine q̃s ſalomõ tene
bat: aut erãt lege mr̃imonij: aut ſine aliquo federe. ſi ãt
erãt copulate matrimonial̃r: ſũt ille q̃ vocant̃ regie. ſ.
60. ſi aũt non federe copulate erant: aut erãt virgines
quas nondũ ſalomon carnaliter cognouerat: aut erãt
cognite. ſi autẽ erant cognite ꝛ tenebant̃ ab ipſo vocã
tur ꝯcubine: ꝛ iſte ſunt quas vocat ſcriptura octuagin
ta ꝯcubinas. opꝫ igit̃ quecũqꝫ alie maneãt ille ſint vir
gines incognite. ſed iſte vocant̃ in l̃r̃a adoleſcentule. ꝛ
in hebreo ponit̃ alma ſiue almoth pluraliter. ergo ne
ceſſariũ eſt vt accipiatur pro virginibꝰ. ꝛ ſic eſt in mul
tis alijs locis ſacre ſcripture. ¶ Ad quartũ argumẽ

107
Reſponſio ad
quartam rõnem
hebreorum.

tum ꝙ dicebat̃ ꝙ in littera eſaie ponitur: ecce virgo cõ
cipiet ꝛ pariet filium: quia ponitur concepit in p̃terito:
ꝛ pariet in futuro: ex quo innuitur ꝙ tẽpore huius de-
nunciationis p̃phetie eſaie iam extiterat facta conce-
ptio: ſed nondũ partus. qꝺ̃ de xp̃o non poteſt intelligi.
¶ Rñdendum eſt ꝙ in hoc non eſt vlla vis arguẽdi:
quoniã in ſacra ſcriptura mutãtur tẽpora frequenter:
potiſſime in p̃phetijs: quia deus volebat vt ſic p̃phe-
te loquerent̃. ꝛ hoc patet de eo qꝺ̃ habet̃ Eſaie. 53. c.

108
Prophia eſaie.
53. eſt de meſſia
tam ẜm catholi-
cos q̃ꝫ hebreos
antiquos vbi po
nitur p̃teritum p̃
futuro.

vbi loquitur p̃pheta de meſſia tam ẜm poſitioneꝫ ca-
tholicorũ q̃ꝫ iudeorum. ꝛ loq̃tur de p̃terito quaſi p̃ to-
tum ca. cum dicit̃. vidimus eum: ꝛ non erat ei ſpẽs: nec
decor: deſiderauimꝰ eũ deſpectũ ꝛ nouiſſimũ virorum
virum doloꝝ ꝛ ſciẽtẽ infirmitatẽ: ꝛ q̃ſi abſcõditus eſt
vultus eius ꝛ deſpectꝰ: vnde nec reputauimꝰ eum. ve-
re languores noſtros ipſe tulit: ꝛ dolores noſtros ipſe
portauit ꝛc̃. Iudei tñ exponũt iſta adhuc d̃ meſſia futu
ro. ergo q̃ꝙ̃ ponatur hic: ecce virgo concepit in p̃teri-

109

to: poterat tñ ĩtelligi d̃ futuro. ¶ Itẽ potiſſime adhuc
apparet hoc nihil cõfirmãdo teſtimonio hebreoꝝ: qm̃
ipſi falſo exponunt: ſed adhuc ex littera ipſa eſaie. Naꝫ
manifeſtũ eſt ꝙ quãdo eſaias iſta verba de meſſia p̃-

110
Prophia eſaie.
53. ↄ̄diceret ſibi
niſi ĩtelligat̃ p̃te
ritũ p̃ futuro cuꝫ
dicat ſic ouis ad
occiſionẽ duce-
tur: ꝛ q̃ſi agnus
coraꝫ tondẽte ſe
obmuteſcet ꝛ nõ
aperuit os ſuũ.

nunciauit: nondũ venerat meſſias. ꝛ tñ verba ſunt de
p̃terito. ergo neceſſariũ eſt vt reducatur intellectꝰ eorũ
ad futurũ. ¶ Iteꝫ adhuc patet hoc magis. nam niſi ĩ-
telligatur ꝙ tẽpora in p̃phetis mutentur: includeret in
ſe cõtradictionẽ. quod apparet ex eo qꝺ̃ habet̃ Eſaie.
53. cum dicitur. ſicut ouis ad occiſioneꝫ ducetur: ꝛ q̃ſi
agnus coram tondẽte ſe obmuteſcet: ꝛ non aperuit os
ſuum: de iudicio ꝛ anguſtia ſublatꝰ eſt. ecce enim ponũ
tur verba de p̃terito ꝛ futuro: ꝛ tamẽ ĩpoſſibile eſt vt
intellectus horum non reducat̃ ad idem tẽpus: potiſ-
ſime cuꝫ neceſſario ex littera pateat illa p̃tinere ad ideꝫ
tẽpus: cũ dicatur. ꝛ quaſi agnus corã tondẽte ſe obmu
teſcet ꝛ non aperuit os ſuum. nõ aperire os ſuũ ꝛ ob-
muteſcere ad idem tempus p̃tinet cum totaliter idem
ſint: ꝛ tamen vnum ponitur in futuro: ꝛ aliud in p̃teri
to. ergo neceſſario ambo debẽt referri. ꝛ exponi per

111
Auctor opinat̃
rõnabil̃r in hac
p̃phia. ecce v̓go
ꝯcipiet ꝛ pariet
filium: p̃teritũ re
duci ad futuruꝫ.
ſicut in p̃phetia
53. ſ. ſic ouis ꝛc̃.
ꝛ ſicut ĩ pſal. 18.
in oẽm terrã exi
uit ſonus eorum
i. exiet.

idem tempus. ſ. per futurum: de quo tota illa p̃phetia
intelligitur. ſicut ergo ibi ponitur preteritum ꝛ futu-
ruꝫ: ꝛ ambo reducuntur ad futuruꝫ: ita ponũtur hic in
hebreo duo tempora eadem. cum dicit̃. ecce virgo cõ-
cepit ꝛ pariet filium. ergo eodẽ modo reduci poterunt
ꝛ debent ambo ad vnum tẽpus. ſ. ad futurum: vt dica
tur ẜm litterã noſtram. ecce virgo concipiet: ꝛ pariet
filium. ¶ Ad q̃ntũ argumẽtuꝫ qñ dicitur ꝙ nõ cõ
uenit iſta p̃phetia chriſto: qꝛ de iſto puero dicit̃ ꝙ vo
caretur nomen eius emanuel: ſed nomẽ chriſti nõ fuit
emanuel ſꝫ Ieſus: vt in hebreo vocatur. aliter appella
tur ioſua. ¶ Rñdenduꝫ eſt ꝙ mater ſaluatoris noſtri:

112

nec angelus qui p̃nunciauit nomẽ eius anteq̃ꝫ in vte-
ro conciperet̃ non vocauit eum emanuel ſed ieſuꝫ: im-
mo nec vocare ſic cõueniebat: quia hoc dicere: erat ac
ſi nullum ĩponeretur ei nomen. velut ſi cum aliq̃s na-
ſceretur parentes eius vocarent eum hominẽ. naꝫ hoc
ei a natura inerat: nec oportebat vt quiſq̃ꝫ tale ĩpone-
ret nomen. ſic auteꝫ ſe habet ad redemptorem noſtruꝫ
ꝙ vocetur emanuel: ſicut ad nos ꝙ vocemur homi-

113
Nomẽ ẽ duplex
quoddã hꝫ origi
nem a volũtate
ĩponentiſ: vt pe-

nes. ¶ Pro hoc conſiderãdum eſt ꝙ nominũ quedã
ſunt ab impoſitione ꝛ voluntate noſtra: ita ꝙ niſi im-
poſuerimus nõ erunt. alia autem ſunt que conueniũt
per naturam: etiam ſi nullus illa impoſuerit. Prima
ſunt

...:martinus ⁊ ſunt vt ſortes ⁊ plato: petrus: ⁊ ſimilia.nihil equidem
...a.qðdaʒ ē nā iſta nomina ſignāt quod ſm naturā cōueniat ei cuius
...vt hō aīal. pri ſunt noīa: ſed ſola volūtas noſtra cauſa impoſitionis
...noīa ſunt in horum nominū eſt. ¶ Alia autem ſunt noīa que ſʒ na
...iduoꝝ.ſcðā turam conueniunt rebus etiā ſi nullus impoſuerit illa:
...ciam ⁊ ſpēruʒ. ſicut noīa ſpeciei vel generis.cum.n.aliquis naſcit̄ ab
homine nomē illius eſt homo vel animal: ⁊ hoc eſt ſʒ
naturā:ideſt ſm principia ſubſtantialia que in eo ſunt.
114 Sunt ergo aliqua noīa ſm ſpeciem:aliqua autem ſm
voluntatem ⁊ impoſitionem.ſm impoſitionē volunta
riam eſt hoc nomen Jeſus quod angelus ꝓnunciauit.
115 nam ꝗꝗ̄ in re ſic ipſe ſaluator eſſet ſicut nomen ſuum
Jeſus ꝗꝗ̄ ſigni ſignificat: tamen voluntariū fuit ꝙ iſtud nomen pone
ficat id qð natu- retur: qm̄ poterat aliquod alterum poni.erant.n. alia
raliter competit noīa que ei ſm naturam cōueniebant.ſ.ꝙ vocaret̄ ho
xp̄o: tñ eſt nomē mo: quia verus homo erat: ſicut nos.etiam erat no-
ſm voluntatem. men ſuum ſm naturaʒ deus: quia vere deus erat ſicut
nos veri hoīes ſumus. nō igitur oportebat vt aliquis
116 ei iſta noīa imponeret.ſicut nō oportet vt cum nos na
ſcimur:aliquis nos hoīes vocet.ſed hec numerētur in
Xp̄o per hoc nomē emanuel. ſignificat.n.emanuel no
117 biſcum deus.ſ.quia deus eſt in natura noſtra: ⁊ hoc ni
Eſai. cū dixit vo hil aliud eſt ꝗ̄ ꝙ aliquis ſimul habeat duas naturaſ.ſ.
cabit̄ nomē eiuſ diuinā ⁊ humanā.nō igitur oportebat ꝙ iſtud nomen
emanuel nihil a- emanuel imponeretur xp̄o: quia ſibi inerat. Et quādo
liud inſinuauit propheta dixit ⁊ vocabitur nomen eius emanuel non
niſi ꝙ xp̄s futur⁹ voluit deſignare ꝙ iſtud nomē emanuel imponeretur
erat deus ⁊ hō. Xp̄o: ſed ꝙ ipſe eſſet deus ⁊ homo ſimul:ſm quod cō
ueniret ei iſtud nomen emanuel ꝗꝗ̄ nullus illū ſic vo
Reſpōſio ad. 6. caret. ¶ Ad.6.argumentū cū dicitur ꝙ de iſto pue-
rōnē ꝑ hebreis. ro naſcituro dr̄ ꝙ butyrum ⁊ mel comedet vt ſciret re
probare malum ⁊ eligere bonū: ⁊ quia iſte ſunt diſpoſi
tiones ad intelligendū acutius:de xp̄o tamē hoc nega-
mus:quia dicimus ab inſtanti conceptionis ſue fuit ſa
118 pientia plenus ⁊ nō didiciſſe ꝑ tempora. Dōm ꝙ quā-
Xp̄s ꝓficiebat tum ad hoc quod eſt comedere butyrum ⁊ mel quali-
ſapia ⁊ virtute ter ſe habeat ad intelligere: ⁊ qualiter iſta in Xp̄o fue-
nō quoad reali- rit poſtea in ſecunda particula huius dicetur. Ad aliud
tatem ſed quoad tamen ꝙ eſt xp̄m in tempore didiciſſe: vel nō. Reſpon
apparētiā:quem dendū eſt ꝙ conſideratur dupliciter. aut quantum ad
admodū dr̄ Lu- realitatem: aut quantū ad apparentiā.quantū ad appa
ce.3. puer ih̄s ꝓ rentiam quidem dicenduʒ eſt ꝙ xp̄s proficiebat in ſa-
ficiebat etate ⁊ pientia:quia a p̄mordio etatis ſue vſqʒ ad maturā eta-
ſapia.i. oñdebat tem in qua p̄dicare cepit: ſemper viſum eſt ꝙ profice-
ſe proficere. ret in ſapientia.ſic apparet Luce.3.c. cum dr̄. ⁊ Jeſus
proficiebat ſapientia: ⁊ etate: ⁊ gratia apud deum ⁊ ho
119 mines.i. videbatur proficere in oībus iſtis:quia quoti
die ibat per cōtinuos ſucceſſus.ſ.quantū de etate acci-
piebatur tantum ⁊ de virtute. ¶ Et conſiderandū eſt
120 ꝙ eſt quedā ſcientia i intelligentia ſm quod per intel-
lectū aliquid cognoſcimus. eſt alia in experientia. Acci-
121 piendo primo modo dicendum eſt ꝙ xp̄s nō proficie-
Xp̄s lʒ ſciret oīa bat: qꝛ ab inſtanti ſue cōceptionis fuit perfectus in oī-
q̄ paſſur⁹ erat tñ bus que poſtea intellexit. Si autem accipiatur pro ſcīa
quātū ad expien que eſt in experiētia. dōm eſt ꝙ xp̄s vere addiſcebat.
tiā neſciebat cuʒ nam ꝗꝗ̄ ipſe cognoſceret quātus futurus eſſet labor:
nullū laborē aut aut dolor in eis que paſſurus erat: tñ quantū ad expe-
dolorē ātea paſ- rientiam neſciebat quantus dolor eſſet: qꝛ nullū vnꝗ̄
ſus fuiſſʒ ſʒ i dieſ dolorem aut laborem paſſuſ fuerat. ⁊ quia quotidiani
ꝑ experientiā addi ei labores atqʒ dolores eueniebant: neceſſarium erat
ſcebat vt pʒ ad vt quotidie plura ſciret.ſic habet̄ ad Hebreos.5.c. cū
hebreos.5. dicitur. ⁊.n.cum dei filius eſſet: didicit ex eis que paſ-
Rñſio ad.7.rōēʒ ſus eſt obedientiam. ¶ Ad.7. argumentū quando dr̄
pro hebreis. ꝙ Eſaias de hoc puero in ſeq̄nti. c. ait anꝗ̄ ſciat puer
vocare p̄reʒ ⁊ m̄rem:auferetur fortitudo damaſci.ſed
nō poteſt intelligi de xp̄o ſm ꝙ nos dicimus: quia tūc
122 eſſet aliquod tempus in quo xp̄s neſciuiſſet vocare pa
trem ⁊ m̄rem. Reſpondendū eſt iſtud ꝓph̄icum dictū
ſatis ſtare conuenienter. nam ꝗꝗ̄ xp̄s ſm ꝙ deus ab
eterno eſſet: tamen nō fuit homo ab eterno: quia in tē
123 pore aſſumpſit humanitē. ⁊ qꝛ anteꝗ̄ ipſe aſſumpſiſſet
carnem noſtram deſtructa fuit damaſcus.ſ. nō multis
temporibus poſtꝗ̄ dicta ſunt iſta ad regem achaʒ: ve-
rum eſt ꝙ anteꝗ̄ ſciat vocare puer patrem aut matrē:
auferetur fortitudo damaſci. Et non ſolum anteꝗ̄ ſci-
ret vocare: immo anteꝗ̄ eſſet ille puer.i.in natura hu-

mana aſſumpta: ⁊ vocaret patrem ⁊ matrem. reſpōde 124
bitur nō eſſe incōueniens: quia cum fuerit aliquod tē-
pus in quo xp̄s inquantum homo nondum erat: ⁊ nec
mater ſua: nullatenus erat impoſſibile ꝙ neſciret vo-
caret patrem aut matrem. ¶ Item adhuc dicendū eſt 125
ꝙ poſtꝗ̄ xp̄s homo natus de virgine eſt: non ſemper Alia ſolo.
ſciuit vocare patrem ⁊ matrem: prout ſcire quandam
experientiam vocat. Nam ꝗꝗ̄ anima xp̄i ab inſtanti
conceptionis plena eſſet omni ſapientia ⁊ ſciret forma
re quaſcūqʒ voces: tamē xp̄s aliquo tempore fuit quo
voces non formauit.ſ.ꝙ ꝗꝗ̄ ſciret loqui:tamen nō lo
cutus fuit immediate vt natus eſt:ſed eo tempore quo
alij loqui ſolēt. ⁊ hoc fuit propter duo. primo quia ad
hoc ꝙ aliquis loquatur oportet ꝙ ſit aliqua cōceptio 126
in intellectu quā per vocē exprimere velit mediāte po
tentia interpretatiua.oportet etiam eē alteꝝ.ſ.ꝙ in or-
ganis locutioniſ ſit cōueniens diſpoſitio ad formandā
vocem.in xp̄o autem a principio ꝗꝗ̄ vnum eoꝝ eſſet:
ambe tamen perfecte nō erant ſicut patet intuēti. Se- 127
cundum propter quod xp̄s a principio ſue natiuitatis
loqui non debuit dato ꝙ potuiſſet.fuit quia ſm natu-
re cōditionē nemo a principio loquitur articulata ver
ba deprōmens:ꝗꝗ̄ ploratum emittat.que vox articu 128
lata iter eſt omniū vocamentorum prouenſentium ex Uox articulata
ipſa conditione mortalitatis.ad formandam autem ar regrit tria:cōce-
ticulatam vocem aliqua determinata conceptio requi ptionē i itellectu
ritur. ⁊ non ſolum diſpoſitio in organis vocalibus diſpōēʒ i orgāis
ſed etiam diſpoſitio in organis phantaſticis vt ſint phātaſticiſ ⁊ di-
ibi conceptiones ſpecierum: per quas tanꝗ̄ per que- ſpoſitiōēʒ i orga
daʒ media incorporalia:prōpte ⁊ pure ſpērum deriue nis vocalibus.
tur conceptio intellectus noſtri in vocem. ad hoc autē 129
tempus aliquantum requiritur. vnde a principio nul-
lus poteſt habere organa phantaſtica diſpoſita ita vt
voces formare poſſit.ideo vires nature excedit aliquē
hominem loqui poſſe quādo natus ſit:ſed vſqʒ ad ali-
quantum tempus. quod quidem non eſt valde paruū
vt ſatis apparet.in quibuſdā autem priuſꝗ̄ in alijs eſt
ſm varietatem diſpoſitionis organorum phātaſticoꝝ: 130
⁊ ſm cōicationem aliquoꝝ qui infantulum ad forman Xp̄ſ ſi a p̄ncipio
das voces magis aut minus erudiant. Xp̄o ergo non ſue natiuitatiſ lo
cōueniebat vt a primordio natiuitatis ſue loqueretur. cutuſ fuiſſet a iu
nam cum hoc eſſet ſupra vires aut preter cōem moduʒ deis exiſtimatuſ
aliorum naturaliter agentium:iudei videntes hoc exti fuiſſet potius eē
maſſent xp̄m aliquid mōſtruoſum eē: ⁊ deuitaſſent euʒ monſtrū ꝗ̄ hō
ſemper concepta de eo mala opinione.quod nō conue 131
niebat.ergo nō locutus fuit a principio. Patet etiā hoc
quia Luce.3.c.dr̄. ⁊ Jeſus autem creſcebat ſapientia ⁊
etate ⁊ gratia apud deū ⁊ homines.i. ꝙ videbat̄ quo-
tidie gradualiter creſcere. ſi tamē xp̄s a principio lo-
cutus fuiſſet cum natus: non videretur creſcere quoti
dianis argumentis in conſpectu hominum: ſed ſimul
accepiſſe magnam ſapientiaʒ. Ideo dicendū eſt ꝙ xp̄s
nō locutus eſt immediate vt natus eſt. ⁊ ſic ſatis pʒ ad
iſtud argumentuʒ. ¶ Ad.8.argumentū quando ar Reſpōſio ad. 8.
guebatur ꝙ nō poſſet intelligi de xp̄o quia Eſaie. 8.c. rōnē ꝑ hebreis.
dr̄ anteꝗ̄ puer ſciat vocare patrem vel matrem auſe-
retur fortitudo damaſci.ergo iſte puer patreʒ ⁊ matrē
habebat: qð de xp̄o non cōceditur. Reſpōdebit forte ſ- 132
ſis quiſpiam ꝙ xp̄s patrem ⁊ matrem habebat: qꝛ p̄r
ſuus erat deus:mater autem beata virgo. ſed hoc non
applicatur. quia quandocūqʒ aſſignatur alicuius pater
⁊ mater:aſſignatur ſm eandem generationē ⁊ natiui-
tatem. ita ꝙ iſta duo ſint tanꝗ̄ duo principia eiuſdem 133
geniti cōcurrētia in vnitatē principij agentis.ſed deuſ
⁊ virgo Maria non concurrunt in vnitateʒ principij
agentis in eadem generatione.ſed deus eſt pater in ge 134
neratione eterna in qua nulla eſt mater: ⁊ beata virgo Prophetia Eſa.
eſt mater in generatione humana in qua nullus eſt p̄r. 8.ſ.anꝗ̄ puer ſci
non ergo poteſt dici habere xp̄s patrem ⁊ matrem ſʒ at vocare ⁊c̄.fo-
modum loquēdi noſtrum:quia nō habet eos ſm ideʒ. ret mēdax ſi itel
¶ Item qm̄ ſi daremus xp̄m iſto modo habere p̄reʒ ligeret̄ ð p̄re ðo
⁊ matrē non poterat applicari dictum ꝓph̄icum. erit cū ab eterno xp̄s
nāqʒ falſuʒ. ⁊ tunc nō ſtabit ꝙ anꝗ̄ puer ſciat vocare ſciuerit vocare
patrem ⁊ matrem auferetur fortitudo damaſci.nā iſte p̄reʒ deū ⁊ ex cō
xp̄s filius dei ab eterno ſciuit vocare patrem ſuū deuʒ ſequēti anꝗ̄ au-
cum ſit ens perfectiſſimum.ergo priuſ ſciuit vocare pa ferret̄ fortitudo

 damaſci.

trem ⁊ matrem anteq̄ auferretur fortitudo damaſci.
135 ergo non accipitur iſto modo Xp̄s accipere patrem ⁊
matrē. ¶ Itē quia in lr̄a Eſaie.8.c.dicitur. anteq̄ puer
ſciat vocare patrem ⁊ matrem ⁊c. ergo iſte qui aliquā
do neſciebat vocare patrem ⁊ matrem erat puer. ſed
xp̄s ſm ꝙ puer non habet patrem ⁊ matrem: quia xp̄s
vt homo ſolam matrem habuit. ergo iſte puer ſic acce-
ptus: habere patrem ⁊ matrem non poteſt. ⁊ ſi accipia-
tur vt habet patrem ⁊ matrē: iam nō vocabitur puer:

Reſponſio vera ad.8.rationem pro hebreis.

quia non eſt ſm vtrūq̄ puer. vllatenus igitur non po-
teſt ſtare iſta ſolutio. ¶ Dōm igitur eſt ꝙ iſte puer de
quo hic dicitur eſt Xp̄s. ⁊ de hoc intelligitur ꝙ anteq̄
136 ſciret vocare patrem ⁊ matrē auferretur fortitudo da
maſci ſicut ſupra dictum eſt ⁊ expoſitum. iſte tamen vt

Xp̄s vt hō hūit matrē verā btāz virginē ⁊ prēm putatiuū ioſeph quē poſuit propheta: q2 cū non eēt pncipalis intentio eius dicere de eo ſecutus eſt opionē nō veritatē. ſi fuiſſet principalis intentio pphe dicere de prē xp̄i veritatē non opinionem dixiſſet.

puer habuit patrem ⁊ matrem: quia matrem verā ha-
buit. ſ. virginem benedictam patrem autem ſm carnē
nullum habuit: tamen ab omnibus putabatur habere
patrē. Aliqui nāq̄ de fornicatione eum natū exiſtima
bant putantes ꝙ Ioſeph vir Marie non erat potens
generare pre ſenectute: ⁊ ſic quaſi per improperium eū
ex fornicatione natum dicebant. vt cum ſemel iudei re
ſponderunt ei dicentes: nos ex fornicatione nati nō ſu
mus. quaſi: tu es natus ex fornicatiōe: ⁊ nos nequāq̄. alij
autem melius de beata virgine exiſtimauerunt dicētes
xp̄m eſſe filium Ioſeph. ⁊ iſta erat cōmunis opinio. ſic
habetur Luc.3. cum dicitur. erat Jeſus incipiens qua-
ſi annorū triginta vt putabatur filius Ioſeph. ⁊ alibi
eum vocabant filium fabri. ſ. filium Ioſeph qui erat fa
ber lignorum. propheta autem quantum ad hoc nō cu
rauit multum attendere veritatem: ſed magis opinio-
nem dicens: anteq̄ ſciret vocare patrem ⁊ matrem. ⁊
cauſa huius eſt: quia intentio principalis non fundatur
in hoc: ideo non curauit radicem veritatis: ſed opinio
nem. ſi tamē fuiſſet id qd̄ principaliter intenderet pro
137 pheta poſuiſſet veritatem rei: nō curans de opinione.
Et ſic patet ſolutio ad argumenta iudeorū tam que fa
ciunt: q̄ que facere poſſunt.

Expōes iudeorum circa iſtā Eſai. auctoritatem in hac.3. parte ab auctore narrat.

¶ Tertia pars ⁊ vltima huius prime particule eſt de ex
poſitione iudeorum circa iſtā Eſaie auctoritatē. ⁊ ipſi
non exponunt omnes concorditer. nam aliqui exponūt
138 de rege Ezechia: dicentes ꝙ iſte fuit genitus de quadā
puella que vocatur alma quia parue etatis erat. ⁊ hoc

Hebrei diuerſimode exponunt pphiā Eſaie.7. ſ. ecce virgo ⁊c.

fuit datum in ſignum regi achaz ꝙ vxor ſua cōciperet
⁊ pareret ⁊ vocaretur nomen eius emanuel. ⁊ ad hoc
agere videtur id quod habetur Eſaie.8.c. ſ. ⁊ erit extē-
ſio alarum eius operiens latitudinem terre tue o ema-
139 nuel Ezechie enim hoc proprie conuenit: quia ipſe fuit
filius regis achaz ⁊ ſucceſſit ei in regnum atq̄ domina
tus eſt toti terre iudee: cuius latitudinem impleuerunt
ale regis aſſyriorum de quo ibidem agitur. de iſto etiā
ſatis applicatur ꝙ poſtea ſequit̄. butyrum ⁊ mel come
det: vt ſciat reprobare malum ⁊ eligere bonum. nam
140 iſte qui erat filius regis nutriebatur delicate: ⁊ daban
tur ei alimenta que eſſent conuenientia ad diſponēdū

Organa interiora q̄ ſubſuiūt intellectui diſponūtur conuenientibus nutrimētis. Cōfut. huius expoſitionis falſe.

phantaſiam: ⁊ cetera organa interiora que requirit in-
tellectus ad ſubſeruiendū ſibi: vt ſic intelligere valeat
conuenienter: ⁊ his habilitabatur ad ſciendū iudicare
qd̄ bonum eſſet: ⁊ reprobandum quod malum eſſet.
¶ Sed iſta expoſitio non videtur ſtare conuenienter.
Primo quia in principio lr̄e Eſaie dicit̄. dominus ipſe
141 dabit vobis ſignum. ſiue ergo accipiatur ſignum p ali
qua re miraculoſa ſicut ē modus loquēdi in ſacra ſcri
ptura: ſiue prout eſt ſignificatiuum futurorum: non cō-
uenit aliquo horum modorum: quia conceptio ⁊ par-
tus regis Ezechie nō fuit penitus admirabilis: cū con-
cedatur ⁊ aſſeratur ab ipſis iudeis modo naturali fa-
ctus. nec accidit aliquod alterum in illius conceptione
⁊ partu q̄ in aliorum conceptionibus euenire ſolet. nō
igitur erat ſignum. i. admirandū aliquid. nec erat etiā
142 ſignum prout eſt ſignatiuum ⁊ corroboratiuum eorum
que deus daturus erat ⁊ promittebat regi achaz. nam
ea que naturaliter fiunt nō ſunt ſigna eorum que ſuper
naturaliter accidunt: cum non habeant aliquam cohe-
143 rentiam cum illis: niſi inquantum deus dat illis ꝙ ſint
ſigna. nam ſi aliquid naturale eſſet ſignum eorum que
ſupernaturaliter accidunt: cum in oībus naturalibus
equa applicatio ad deum ſit: cū omnia equaliter a deo
proueniant: fieret vt omnia naturaliter facta: aliquorū
ſupernaturalium ſigna forent: quod inconueniens eſt.
naturalia ergo ſupernaturalium operationū: aut eo-
rum que deus ſe facturum promittit ſigna non ſunt. 144

Opio ra. ſalo. ꝙ lʒ ɔcept⁹ ⁊ partus ezechie fuerit nālis: miraculū tn̄ ē ꝙ pdicat̄ ſexus pueri naſcituri cū cognoſcere an ſex⁹ ſit mas aut femīa pluſq̄ naſcat̄ mira. ſit. Confut. opinio ra. ſalomonis.

¶ Ra. Salomon volens aſſignare in hoc quomodo
ſignum proprie aſſumitur. dicit ꝙ hic erat aliquod mi
raculum ſʒ qd̄ iſta cōceptio pueri que hic dicitur eſſet
ſignum eorū que deus promittebat regi achaz. ⁊ dicit
ꝙ q̄uis iſta conceptio ⁊ partus pueri fuerit naturaliter
cōtingens: tamen miraculum fuit ꝙ prediceretur ſexus
pueri naſcituri. nā dictū ē ꝙ naſceret̄ filius ⁊ vocaret̄
nomē eius emanuel. ſed cognoſci an eſſet maſculus vel
femina anteq̄ naſceretur miraculum quoddam erat.
¶ Ad hoc dicendū eſt ꝙ nō poteſt ſtare. nā q̄uis apud
vulgares hoc incognitum ſit: qui de ſecretis nature ni
hil inueſtigant. apud eos tamen qui ſapientes tā inter
phōs q̄ inter medicos ſunt de hoc aliqua cognitio ē. 145
ſunt enim aliqua ſigna per que hoc cognoſcitur. ⁊ po-
nit ea Arnaldus de villa noua in quodam libello quē 146
de embrione confecit. ¶ Et ſi forte arguas ꝙ q̄uis me

Obiectio cōtra confutationem. Solō obiectiōis

dici hoc cognoſcant per coniecturas: per certitudinem
tamen non cognoſcunt. Dicendum tamē ꝙ hoc nō mul
tum differt. ⁊ tamē ſi adhuc ad hec attēdere vellemus:
dicendum eſſet ꝙ q̄uis homines plene non cognoſcant 147
tamen demones hoc nouerunt certiſſime: quoniā om
nia naturalia cognoſcunt. nihil tamen ipſi vltra cogni-
tionem naturalem habent cum in verbo nihil cogno-
ſcant: quia hec cognitio eſt premium beatorum. ¶ Sʒ
adhuc obijcies iſta nihil eſſe: ac ſemper miraculū eſſe

Obiectio ɔ ſolutionē ō ōmōb⁹.

ꝙ ſexus pueri naſcituri prediceretur. nam quando ali 148
quiſ eſt in vtero cognoſci poteſt a medicis vel phis an
maſculus vel femella ſit. ante deciſionem tamen ſemi-
nis nemo nouit naturaliter. repugnat enim nature vt 149
rem non exiſtentē in natura ex principijs nature quis
cognoſcat. ſic ergo eſſet de puero iſto ꝙ eſſet miraculū
predicere ſexū eius anteq̄ eſſet in vtero. ¶ Ad hoc re

Reſpōſio ad obiectionem.

ſpondendum eſt: ꝙ miraculū quidē eſt ſi anteq̄ quiſq̄
concipiatur aliquis p certitudinē denunciet de illo ꝙ 150
erit: ⁊ ꝙ erit maſculus vel femella. ⁊ hoc modo nequiſq̄
homo nec demon niſi a deo certificatus pnunciare po
teſt. hoc autem non applicatur ad propoſitum ſm in-
tentionem iudeorū: quia ipſi dicunt tempore huius lo- 151
cutionis ad achaz conceptionem factā fore: cum dicat

Hebrei dñt ꝙ tēpore h⁹ pphie facte regi achaz ezechias iā erat conceptus: cū dicat lr̄a ecce virgo concepit.

lr̄a in hebreo: ecce virgo cōcepit ⁊ pariet filium. exiſtē
te autem fetu in vtero ſatis cognoſci poteſt de ipſo ſm
modum ſuprapoſitum an ſit maſculus vel femella: ſiue
accipiatur ſm cognitionem hominū ſiue ſm cognitio
nem demonum. ergo non erat miraculum ex fundamē
to ſuo ꝙ cognoſceretur ſexus pueri naſcituri. ⁊ ſic non
eſſet ſignum. ¶ Item nō videtur cōuenienter aſſigna
tum ꝙ natiuitas pueri huius eſſet ſignum ⁊ conceptio 152

Rō ꝙ nō poſſit pphia intelligi de virgine corrupta.

iuuencule illius: ſi poneretur iuuencula pro puella cor-
rupta. nā tunc cum omnes femine ſic concipiant ⁊ pa
riant cum corrupte fuerint: non videtur eſſe miraculū
nec ſignum aliquod: niſi pro aliqua ſpecialiter aſſuma-
tur. Si autem ponatur pro virgine ſicut lr̄a noſtra po
nit: quecunq̄ illa virgo ſit que in virginitate exiſtens
concipiat miraculum erit: ⁊ non oportet explicare que
virgo illa ſit. ſed hic nihil determinatur que mulier iſta

Prīa rō ꝙ iſte puer non poſſit capi p ezechia.

fuerit. ergo oportet ꝙ aſſumatur pro virgine ⁊ non p
corrupta. ¶ Item nō cōuenit ꝙ exponat̄ pro rege Eze
chia: quia iſtud ſignum predictum eſt futurū. ſ. ecce vir-
go concipiet ⁊ pariet filium. ſed manifeſtum eſt ꝙ quā 153
do iſta dicta ſunt Ezechias natus erat: ⁊ habebat ānos
tredecim vel nouem ad minus. quod patet: quia achaz 154
pater Ezechie regnauit ānis ſexdecim in iuda vt patet.
4. Regū. 16.c. ⁊ ezechias erat.25.annorum cum regnare 155
cepiſſet vt pʒ.4. Regū.18. ergo in āno quo cepit regnare
achaz erat Ezechias annorum.9. ergo dato ꝙ in eodē an
no dicta fuiſſent iſta verba ad achaz iā natus eſſet eze- 156

Prophetia hec ecce virgo ɔcipiet fcā ē ab Eſai. 4. anno regni achaz vt multi doctores ɔcordant.

chias: ⁊ haberet annos nouē. potiſſime quia multi do-
ctores in hoc concordant ꝙ iſta verba dicta fuerint in
anno.4. regis achaz. ⁊ tunc Ezechias eſſet tredecim an-
norum. ⁊ ſic quomodocūq̄ ponatur: erit natus hoc tem-
pore quo iſta verba dicebantur ad achaz. quod eſt con
tra

157 Scđa rō ꝙ ꝓphetia nō poſſit intelligi de Ezechia.

tra lr̄am cum dicatur in ea ⁊ pariet filiuȝ. ¶ Item nō
poteſt ſtare: quia repugnat ei lr̄a que habet̄ Eſaie. 8. c
.ſ. anteq̄ ſciat puer vocare patrem ⁊ matreȝ auferetur
fortitudo damaſci. ſed manifeſtum ꝙ ante ſciuit loqui
ezechias: q̄ auferretur fortitudo damaſci: ⁊ vocare pa
trem ⁊ matreȝ. quia dato ꝙ fortitudo damaſci ablata
fuiſſet immediate vt dicta ſunt iſta verba ad achaȝ: iaȝ
ezechias ſciret vocare patrem ⁊ matrem: cum in tem-
pore quo iſta verba dicta ſunt eēt ezechias annoꝝ no-
uem ad minus vt ſupra probatum eſt. nō igitur poteſt
intelligi de ezechia.

158 pō rab. ſalo. ⁊ alioꝝ iudeoꝝ.

¶ Alia eſt pō circa hoc Rab-
bi ſalomonis ⁊ quorūdam aliorum iudeorum. ſ. ꝙ nō
fuit iſte puer de quo hic dicit̄ ezechias: ſed filiuȝ Eſaie.
⁊ probant ꝙ non fuerit ezechias: quia iam natus erat.
ſed dicunt de filio Eſaie: ꝙ Eſaias tunc acceſſit ad vxo
rem ſuam: ⁊ cognouit eam atq̄ conceperit. ⁊ hoc mani
feſtatur ſequenti. c. cum dicitur. ⁊ acceſſi ad prophetiſ-
ſam: ⁊ concepit ⁊ peperit.

159 Ra. ſa. pō confutat: cū conceptio ⁊ natiuitas filij Eſaie ſi potuerit eſſe ſignū qꝛ nō fuit miraculoſa.

¶ Sed iſta poſitio ſtare nō
poteſt: qm̄ patitur eadem inconuenientia que ſuperior
poſitio: q̄q̄ nō omnia illa. ⁊ patet quia nō poteſt con-
uenienter poni tanq̄ ſignum iſta natiuitas ⁊ conceptio
pueri huius aliquorum que deus facturum ſeſe ꝓmit
tebat. nam iſta natiuitas ⁊ conceptio nullo modo erat
miraculoſa: ita vt eſſet conueniens teſtimonium reruȝ
q̄s deus facturus eēt.

Obiectio ꝯ cōfutationē ra. ſalo. Cōfu. obiectiōiſ

¶ Et ſi dicat̄ ſȝ ꝙ dicit Ra. ſa.
ꝙ erat ſignum illarum rerum ⁊ miraculum cum predi
ceret̄ hic ſexus pueri futuri. Dōm eſt ꝙ nō poteſt ſtare
ſicut ſupra probatuȝ eſt: ꝙ in cognitione hac miraculuȝ
nullum erat.

160 Ra. ſa. expō dci Eſa. 8. anq̄ puer ⁊c. ē ꝙ paulo pꝰ hac ꝓphiam rex aſſyrioruȝ cepit damaſcū occidit raſin ⁊ trāſtulit pplm in cirenē ⁊ oſee occidit phacee regē ſamarie ⁊ regnauit ⁊ viſi cat hāc ꝓphiaȝ. Confutatio.

¶ Item Rab. ſalo. applicat auctoritatem
Eſaie que habetur. 8. c. vbi dicit̄ anteq̄ ſciat puer vo-
care patrem ⁊ matrem auferetur fortitudo damaſci: ⁊
ſpolia ſamaria coram rege egyptiorum ⁊ aſſyrioruȝ. ſ.
dicens ꝙ paulo poſtq̄ iſta dicta ſunt q̄ habentur in. 7.
c. Eſaie ad ipſum regem achaȝ venit rex aſſyriorum in
damaſcum: ⁊ abſtulit fortitudinem eius occidens regē
eius raſin: ⁊ tranſtulit populum eius in cirenem. de ſa-
maria autem que ad regem iſrael. ſ. ad phacee pertine
bat dicit ꝙ paulopoſt coniurauit oſee filius hela cōtra
phacee: ⁊ occidit eum atq̄ regnauit: ⁊ ſic potuerūt iſta
facta eſſe anteq̄ puer ille filius Eſaie ſciret vocare pa
trem ⁊ matrem.

161 Prima rō cōtra rabbi ſalomo.

¶ Sed hec nō poſſunt ſtare: quoniā
Ra. ſalo. preſupponit ⁊ aſſerit fuiſſe natum hunc filiū
Eſaie qui vocatur emanuel āno quarto vel quinto re
gis achaȝ. quo ſuppoſito nō poſſunt ſtare que ipſe ap-
plicat.

162

nam dicit ꝙ eodem anno quo mortuus fuit ra-
ſin rex damaſci a rege aſſyriorum cōiurauit oſee filius
hela contra phacee ⁊ occidit eū. ſed oſee regnare cepit
āno duodecimo regni achaȝ. ergo in iſto āno fuit mor
tuus phacee rex: ⁊ raſin rex damaſci. ergo iſti quando
mortui ſunt: erat iſte puer qui vocatur emanuel anno-
rum octo vel ſeptem ad minus: quia eum natum dicit
in āno quarto vel quinto regni achaȝ. ſed ante annum
octauum ⁊ ſeptimuȝ pueri ſciunt vocare patres ⁊ ma
tres. ergo non poteſt ſtare iſta expoſitio: cum lr̄a dicat
auferendam fortitudinem damaſci anteq̄ puer ſciret

2. rō ꝯ ra. ſalo.

vocare patrem ⁊ patrem.

163 Prophia Eſa. 8 habet auferēda ſpolia ſamarie anq̄ puer ſciat vocare pr̄em ⁊ mr̄eȝ. qđ nō fuit anq̄ filius eſaie pr̄eȝ ⁊ mr̄eȝ ſcirt vocare: cū ſamaria capta ſit a rege aſſyrioꝝ āno nono oſee vt pȝ. 4. regum. 17.

¶ Item nō poteſt ſtare iſta
expoſitio: quia in lr̄a eiuſdem. 8. c. dicitur anteq̄ puer
ſciat vocare patrem ſuum ⁊ matrē ſuam auferetur for
titudo damaſci: ⁊ ſpolia ſamarie coram rege aſſyrioꝝ.
ſed ſpolia ſamarie non accepta ſunt a rege aſſyriorum
ante annum nonuȝ regni oſee vt patet. 4. Regū. 17. cū
dicitur ꝙ rex aſſyriorum aſcendit ſamariaȝ ⁊ obſedit
eam tribus annis: āno nono oſee regis iſrael cepit rex
aſſyriorum ſamariam: ⁊ tranſtulit iſraelem in aſſy-
rios. ergo vſq̄ ad annum nonuȝ regni oſee adhuc iſte
puer qui vocatur emanuel neſciebat vocare patrem ⁊
matrem. ſ. in iſto tempore puer qui erat filius Eſaie: ⁊
vocatur emanuel ſm̄ Ra. ſalomonem. ¶ Sed non ſta
bit ſm̄ eum: quia tunc eſſet ille puer decem ⁊ ſeptē an-
norum. in quo tempore nemini dubium eſt eſſe homi-
neȝ diſcretioniȝ. hoc probatur: qꝛ vt ipſe dicit iſte puer
natus eſt anno quarto vel quinto regni achaȝ: a quo tē
pore vſq̄ in annum duodecimum eius quādo cepit re
gnare oſee in iſrael tranſierunt anni octo: ⁊ poſtea trā-
ſierunt nouem anni regni oſee vſq̄quo accepta ſunt
ſpolia ſamarie a rege aſſyriorum. q ſimul ſumpti ſunt
decem ⁊ ſeptem. ergo tot annorum eſſet emanuel illo
tempore quo accepta ſunt ſpolia ſamarie ad minuȝ. nō
poteſt ergo vllatenus ſuſtineri iſta poſitio Ra. ſalo. cir
ca iſtam auctoritatem ecce virgo concipiet ⁊c.

¶ Alia ē poſitio quorūdam iudeorum quā tenet Rab
bi dauid qui vocatur canchi: ꝙ iſte qui genitus ē atq̄ — 164 Rab. dauid pō.
vocatus emanuel nō fuit ezechias: ſicut ſupra probatū
eſt: nec etiam fuit filius Eſaie ſicut tenet Rab. ſalo. ſed
fuit filius regis achaȝ. non tamen ezechias: ſed aliquis — 165
alius: ⁊ nō fuit ex illa vxore ex qua ſuſcepit ezechiam:
ſed ex alia que eſſet adoleſcentula. ⁊ probat cōtra Ra.
ſalomonem: quoniaȝ ſi intelligeretur de filio Eſaie di-
ceretur hic. ecce prophetiſſa concipiet ⁊ pariet filiuȝ ſi-
cut. 8. c. Eſaie cum agatur de eadem vt ipſe intelligit di
citur: ⁊ acceſſi ad prophetiſſam: ⁊ concepit ⁊ peperit.
Itēq̄ in lr̄a dicit̄. ecce virgo cōcepit ⁊ pariet. ex quo
videtur ꝙ ille qui vocandus erat emanuel in vtero cō
ceptus erat quādo iſta dicebant̄ ad achaȝ. ſed de vxo
re eſaie dicitur poſtea: ⁊ acceſſi ad prophetiſſam ⁊ con
cepit ⁊ peperit. ergo non poteſt de illa intelligi.

166 Auctor arguit ꝯ ra. ſalo. dicēs ꝙ emanuel de quo ē ꝓphia erat dominaturus terre iuda occupande p regē aſſyrioꝝ vt patet cap. 8. quā filius Eſaie nūq̄ poſſedit.

¶ De
hoc ad nos nihil attinet an bene impugnet Ra. ſalo. cō
ſtat nāq̄ vtrūq̄ errare. ſm̄ veritatem tamen argumē-
ta iſta nihil ſunt. Poterat tamen ſolidius argui cōtra
poſitionem Ra. ſalomonis. ſ. ꝙ non poſſit intelligi de
filio eſaie quia ipſe ſit emanuel. nam Eſaie. 8. c. cum di
cat de rege aſſyriorum poſſeſſurum regnum iudee di-
citur. ⁊ erit extenſio alarum eius implens latitudinem
terre tue o emanuel. ergo terra iudee erat ipſius ema-
nuel. ſed filius eſaie nihil horum poſſedit ſicut nec pa-
ter ſuus eſaias. ergo nō eſt ipſe qui vocatur emanuel.
Dicit autēȝ rabbi dauid cāchi de iſto filio regis achaȝ
intelligi totam iſtam auctoritatem eſaie: applicādo eaȝ
ſicut applicabat rabbi ſalo. loquēs de filio eſaie. ¶ Sȝ — 167
omnia eadem inconuenientia que ponebantur ſupra
ſequi ad poſitionem rabbi ſalomonis de filio Eſaie
ſequuntur ad iſtam: ⁊ quedam eorum que ſequebātur
ad poſitionem de rege ezechia. quoniam in conceptio — 168
ne ⁊ natiuitate iſtius nullum miraculum fuit: ita vt ipſi
eſſet ſignum eius quod deus predicebat.

169 Opio ra. dauid apparet eē falſa quia nullus filiꝰ achaȝ preter ezechiā fuit rex iudee.

¶ Item ea q̄
inducebantur de. 8. c. Eſaie. ſ. anteq̄ ſciat puer vocare
patrem ſuum ⁊ matrem auferetur fortitudo damaſci.
nam cum iſte ponatur natus ex tempore quo ponebat
rabbi ſalo. natum filium eſaie: ſequūtur eadem incon-
uenientia de tempore. ¶ Item quia eodeȝ. 8. c. dicit̄.
⁊ erit extenſio alarum eius implens latitudinem terre
tue emanuel. ſed nullus filius achaȝ preter ezechiā poſ-
ſedit regnum iude. ergo non poterat dici de aliquo fi-
lio achaȝ ꝙ ipſe eſſet emanuel: nec terra illa eſſet ſua.
alia quoq̄ induci poſſent. Reſtat igitur iſtaȝ tertiā po
ſitionem iudeorum inconuenientem eſſe ſicut ceteras:
manente ſola expoſitione de Chriſto ſicut exponit bea
tus Mattheus. ⁊ eo modo quo ſuperius proſecuti ſu
mus. ⁊ ſic eſt huius prime particule finis.

170 Inquiſitio. 2. hꝰ operiȝ. ſ. q̄uo itelligi dēat qđ ſubintulit propha. ſ. butyꝝ ⁊ mel comedet.

Scđa autē huius inquiſitionis ꝑticula eſt quomō
accipiendū ſit qđ idē ꝓpha in ꝑpoſita aucto
ritate ſubintulit dicenȝ. butyruȝ ⁊ mel comedet vt ſciat
reprobare malum: ⁊ eligere bonum. hec autem breuiſ-
ſime determinanda eſt.

171 Expō iudeorū.

¶ Iudei hanc particulaȝ ad ſu
periores continuantes dn̄t ꝙ iſte puer q natiuus erat
⁊ vocandus emanuel: futurus erat magni iudicij: ideo
in tenera etate dabantur ei butyrum ⁊ mel in cibuȝ vt
diſponeretur ad acumen ingenij. nam alimentoꝝ qua-
litates ad hoc multum conferunt.

Expoſitio ꝓpria auctoris.

¶ Nobis autem ali
ter in hoc exponendum eſt. nam iſtam auctoritatem cū
neceſſe ſit ſub eodem contextu totam eſſe: oportet totā — 172
ad idē ⁊ de eodem exponi. ſed de Chriſto priora expo-
ſuimus. neceſſarium eſt igitur vt hanc quoq̄ particu-
lam ad eundem referamus. vnde niſi huius littere te-
norē in parabolico ſenſu ſequeremur: neceſſariū erat
Chriſtum dici ſepe comediſſe butyruȝ ⁊ mel. quod for
taſſis nō oportet concedi: q̄q̄ nihil de xp̄i perfectiōe
diminuit ꝙ mel ⁊ butyrum comederit. nō tn̄ videret̄ — 173
aliquod magnum vt xp̄s mel ⁊ butyrū comederet: nec
tale qd ꝓpha narratu dignū duxiſſet: ſȝ ad aliqđ aliud
tēdere videtur. potiſſime quoniā q̄q̄ ſatis bene ſit re
demptorem noſtrum Ieſum chriſtū comediſſe butyrū

174 ꝛ mel.tamē comediſſe illa vt ſciret reprobare maluȝ ꝛ
eligere bonum non eſt conueniens:quia tunc videre-
tur ꝙ chriſtus indigebat aliquibus diſpoſitionib⁹ na-
turalibus ad hoc ꝙ haberet ingeniuȝ acutius ad intel-
ligenduȝ.quod falſum eſt.nam chriſtus deus erat:ꝛ ni
175 hil vnq̄ addiſcere poterat cuȝ omnia ſciret.Et q̄ȝq̄ di
catur Luce.3.ꝙ Jeſus ꝓficiebat ſapientia ꝛ etate apd
deum ꝛ homines:non intelligitur ſm rem ſed ſm ap-
parentiam.ad hoc autem ꝙ chriſtus ſic videretur pro-
ficere in ſapientia non erat neceſſarium butyrum ꝛ
mel:ſed ſi vere proficere debuiſſet.non ergo conce-
dendum eſt ꝙ comederit butyrum ꝛ mel vt ſciret re-
176 probare malum ꝛ eligere bonum. ¶Ad hoc au-
tem euidentius cognoſcendum attendēdum eſt:quo-
niam preter ſenſum allegoricuȝ:tropologicum:ꝛ ana-
gogicum:qui vocantur tropici vel myſtici ꝛ differūt a
litterali aut hiſtorico in ſacra ſcriptura.precipue in ꝓ-
phetis:eſt quidam alius ſenſus qui videtur eē allego-
ricus:tamē non eſt ſed eſt vere litteralis.videt̄ tamē
myſticus quia non eſt qd̄ littera in cortice prefert:ſȝ q̄-
dam longe diſtans:quia quem lr̄a ſm corticem ſuum
177 ibi facit non eſt litteralis ſed parabolic⁹,qui autem la-
tet ſub cortice eſt hiſtoricus vel lr̄alis.ſic patet in libro
Judicum.c.9.de parabola quam poſuit Joathā de li
gnis ſylue.ſ.vngentibus ſuper ſe regē.idē patet.4.Re
gum.c.14.de cedro libani ꝛ carduo qui loquebantur
ad inuicem.ſimile patet Eſaie.11.vbi d̄r ꝙ leo paleas
comedet:ꝛ ꝙ lupus ꝛ agnus accubabūt ſimul:ꝛ de ab-
178 lactatis mittentibus manuȝ ſuas in cauernas regulorꝝ.
Hoc āt apud oēs prophetas vulgatiſſimū eſt:ita vt ſe
re plura in parabolis q̄ȝ ſine parabolis loquant̄.ea tñ
que ſm parabolam proferuntur:non ſunt ſm corticeȝ
littere accipienda:nec qui ea ꝓtulit ſic intellexit:ſed ad
aliuȝ valde diſtātē ſenſū.Sic igitur hic in dictis Eſaie
quidam parabolicus modus aſſumēdus eſt:vt non ſit
ſenſus ꝙ chriſt⁹ butyrū ꝛ mel comedere debuiſſet vt
179 ſciret reprobare malum ꝛ eligere bonū:ſed aliquid al-
terum importent.Pro quo ſciendū eſt ꝙ ſenſus ꝓphe
te eſt ꝙ chriſtus de quo lr̄a iſta intelligitur eſſet nimis
intelligens:ꝛ differenter ab omnib⁹ alijs:quia alij erāt
puri homines:ipſe autem deus ꝛ homo erat:qd̄ deſi-
gnat emanuel:ſicut in p̄cedentibus dictum eſt.ꝛ quē-
admodum deus omnia nouit:ita iſte emanuel oia co-
gnoſciturus erat.ꝛ vt hoc ſignaret̄ poſita fuerūt de eo
quedam ſigna ſm que alij homines ad ſciendū diſpo
nuntur.ſ.comedere mel ꝛ butyrū.ita vt intelligat̄ buty
rum ꝛ mel comedet:vt ſciat reprobare malum ꝛ elige
re bonum.i.valde erit ſciens eligere bonum ꝛ repro-
bare malum ac ſi comediſſet multum de melle ꝛ buty-
ro. ¶Ad hoc aūt aduertendū eſt ꝙ magis aut mi-
nus acutius aut hebetius itelligere prouenit ex acumi-
180 ne intellectus.acumē autem intellect⁹ cōſiſtit in duob⁹.
Primo in quodā lumine intellectus agentis. Scdo in
diſpoſitione organorū phantaſticorū ſubſeruientium
181 intellectui.lumen intellectus agentis dicitur quedam
virtus ſm quam intellectus noſter ſe reducit de eſſe
in potentia ad intelligendū ad actualiter eſſe intelligē-
182 tem ſm Ariſtotelem.3.de anima.ſ.intellectus agens
quo omnia facere intellectus poſſibilis eſt:quo omnia
fieri.Jſta virtus ſm quā intellectus noſter qui eſt tot⁹
183 idem ſibi numero reducit ſe ad actuȝ intelligēdi:eſt in
quibuſdam maior:in quibuſdā minor.ꝛ ſic poteſt ho-
mo magis ſe reducere ꝛ facilius:vel min⁹ difficiliuſq̄ȝ.
Jſtud autem lumen intellectus agentis non efficit̄ in
nobis maius per aliquam diſpoſitionem corporalem
quia ipſum eſt pure ſpirituale.nec ad hoc proficit di-
184 uerſitas alimentorum aut aliquid alterius exteri⁹ ſum
ptum:ſed deus eſt qui poteſt dare nobis maius intel-
lectus agentis lumen.Alterum ſm qd̄ homo habet in-
185 genium acutius ad magis intelligendum vel minus
facilius vel difficilius:eſt ipſa diſpoſitio quedam orga
norum que preſupponit ꝛ coexigit intellectus ad actū
186 ſuum.non ꝙ intellectus noſter ſit aliqua virtus corpo
rea vel vnita ſpecialiter alicui parti corporis ſicut po-
tentie organice ſenſitiue:nec conſequens vniuerſaliter
aut particulariter complexionem corporis cuȝ ſit ſub-
ſtātia pure ſpiritualis:ſȝ requirit organa ad operatio- 187
nem vt per ea ſuſcipiat ſpecies.Nam anima noſtra cū 188
ſit minor in ꝑfectione inter oēs ſubās intelligentes:nō
eſt plena formis ſicut cetere intelligentie:ſed oportet
vt ſi intelligere debet ꝙ mendicet ab extra ſpecieȝ per 189
quas intelligat ab ipſis rebus ſuſceptis.ꝛ hoc fieri nō
potuit ſine organis que ſunt inſtrumenta quedam po-
tentiarum anime operantis ſentiendo.ꝛ cum iſta orga 190
na inſtrumenta ſint ad agendum:oportet vt ad hoc ꝙ
aliquid cōuenienter fiat organa ſint diſpoſita:ſicut in
ceteris generibus artificiorum.naȝ ſi artifex habuerit
indiſpoſita inſtrumenta artis ſue non poterit cōueniē
ter per illa operari.intellectus igitur cum non habue- 191
rit organa diſpoſita que preſupponuntur ad hoc ꝙ ip
ſe operetur:non poterit conuenienter intelligere.Ha-
bet autem intellectus duplicia organa quorum opera- 192
tionem preſupponit.quedam ſunt ad aſſumendas ſpe
cies rerum.alia ſunt ad agendum ſimul cum intellectu. 193
Prima ſunt organa ſenſitiua quinq̄ȝ ſenſuuȝ corporis.
ſ.viſus audit⁹ ꝛc̄.Jn his enim intellectus requirit diſ-
poſitionem ꝛ exiſtentiam.Dico autem exiſtentiā:quo-
niam ſi aliquod iſtorum ſenſitiuorum organorum defi
ciat:non habemus ſpecies rerum intelligibiliuȝ illius
generis.ſicut ſi deficiat viſus non habebimus aliquaȝ
ſpeciem viſiuam:nec intelligere poterimus aliquem co
lorem aut figuram rei quante:que ſimul apprehendi-
tur cum colore:ſicut ceci nati non iudicāt de colorib⁹.
ſicut eniȝ Ariſto.ait.in.1.poſterio.neceſſe eſt illa ſcien 194
tia carere cuius ſenſu ꝛ obiecto caremus.Et ſicut ad 195
intelligentiam requiruntur organa:non quideȝ ꝙ per
ipſa intelligat intellectus noſter:ſicut per oculum videt
ꝛ per aurē audit:ſȝ vt per illa ſpēs habeat̄.ita requirit̄
diſpoſitio organorꝝ ꝯueniens vt ꝯueniēter itelligam⁹.
Nā ſi fuerint organa indiſpoſita non ſuſcipiēt ſpēs cō 196
uenienter:ꝛ intellectus noſter non poterit bene intelli
gere per illas ſpecies.ſicut patet de illis qui patiuntur
obtalmiam in oculis:quoniam non bene iudicant de 197
viſibilibus.nam omnia que videntur apparent eis al-
ba:ꝛ ſic iudicauit itellectus omnia iſta alba:in quo eſt
error.Jdem etiaȝ de his qui patiuntur diſturbationē
in guſtu propter aliquam infectionem humoruȝ:quo- 198
niam non bene iudicabunt de ſpeciebus ſaporum ſicut
ait Ariſto.ethicorum libro nono.requiritur ergo diſ-
poſitio organorum iſtorum per que ſuſcipitur ſpecies
ad hoc ꝙ intellectus noſter bene ſe habeat in itelligen-
do. ¶Alia aūt ſunt organa que adhuc magis neceſ 199
ſaria ſunt ad intelligere:ꝛ iſta ſunt organa vel ſenſus
interiores:ſcilicet ſenſus communis.imaginatiua:phā
taſtica:exiſtimatiua ꝛ memoratiua inter que precipuū
organum ſubſeruiens intellectui ipſa phantaſia:ꝛ hec
differentius ceteris neceſſaria eſt intellectui.nam alia
organa exteriora:ſcilicet organum viſus ꝛc̄.q̄ȝq̄ȝ neceſ
ſaria ſint ad hoc ꝙ aliquis intelligat:tamē non ſūt ne-
ceſſaria cum intellectus actualiter intelligit:ſcilicet ꝙ
ad hoc ꝙ aliquis habeat actum intelligendi de homi-
ne vel albedine oportet ꝙ hominem viderit vel albe-
dinem.non tamen eſt neceſſarium ꝙ actualiter homi-
nem vel albedinem videat:ſed ſufficiens eſt ꝙ aliquo
tēpore viderit. Jn phantaſia autem aliter eſt:quia ad 200
intelligendum aliquid neceſſarium eſt vt potentiā phā
taſticam habeamus ꝛ aliquas ſpecies in ea habeam⁹.
ꝛ non ſufficit ꝙ aliquando accepimus ſpeciem phan-
taſticam:ſed requiritur vt tunc eam habeamus:ꝛ in-
tellectus ſuper eam tactualiter conuertatur.ſic eniȝ ait 201
Ariſtoteles tertio de anima.oportet intelligentem cir
ca phantaſmata ſpeculari.i.ꝙ ille qui debet actualiter
intelligere neceſſarium eſt vt ſpeculetur:ideſt vt actua
liter conuertatur ad phantaſmata.i.ad ſpecies exiſten
tes in phantaſia.apparet hoc.nam ſi aliquis aliquo tē
pore vidit albedineȝ:ꝛ nunc claudit oculos:poterit in-
telligere albedinem non videndo eam.ſic de illo qui 202
aliquo tempore fuit videns:ꝛ poſtea excecatus:quo-
niam iudicabit poſtea de albedine ꝛ nigredine:niſi
multa tempora trāſierint quibus ille ſpecies deleātur.
non eſt aūt ſic de phantaſtica potentia.nā ſi aliquis ha
bet in potentia phātaſtica aliquas ſpecies:poterit per
illas

Auctoritas Luce.3.ꝙ xp̄s ꝓficiebat ſapiētia:nō ē itelligēda ſȝ rē ſȝ ſȝ apparētiā.

Sēſus ſcripture ſacre ſt̄ quinq̄ȝ.ſ.allegoric⁹:tropologic⁹:anagogicus ſiue hiſtoric⁹ ꝛ parabolicuȝ pȝ Judi.9.ꝛ.4.Re.

Parabola hn̄s ſenſū parabolicū i cortice:lr̄aliȝ vō ꝛ hiſtoric⁹ latet ſub cortice parabole.

Prophete fere pl'a i parabolis q̄ȝ ſine paraboliȝ loquunt̄.

Sēſus hui⁹ lr̄e butyrū ꝛ mel comedet parabolic⁹ ē ꝛ ſigñat xp̄m habiturū ſciam differētē ab oib⁹ alijs q2 futurus eēt de⁹ ꝛ hō vt ſignificat nomen emanuel:ꝛ vt d⁹ nouit oia ſic ꝛ xp̄s:qd̄ innuit̄ per ſigna q̄ ſolēt hoi b⁹ ꝓbere acumē.

Uirt⁹ itellect⁹ q̄ ipſe tot⁹ idē ſibi nūero reducit̄ ad actū itelligēdi nō ē eq̄lis in cūctis.

Organa cū ſint iſtrumēta aie debēt eē diſpoſita.

Organa reqſita ad aſſumendas ſpēs ſt̄ quinq̄ȝ ſenſuū exteriorꝝ.naȝ deficiēte aliquo ſenſu deficiūt intellectui ſpēs illi⁹ ſenſus.nā ceci nati nō iudicāt de colorib⁹.

Guſt⁹ iſect⁹ nō bn̄ iudicat d ſapori b⁹ vt pȝ.9.ethic.

Intellȝ actualr itelligēs debet ſe actualr ꝯuertē d nec̄itate ad ſpēs phātaſticas.

Cec⁹ q aliqn̄ fuerit vidēs indicabit de colorib⁹ niſi ex tempoꝝ diuturnitate ſpecies deleantur.

203 illas actualiter intelligere. ſi tamen efficiatur ebrius
vel dormiens non poterit intelligere per illas ſpecies:
ꝗuis intellexerit aliquādo per illas. cuius cauſa eſt ꝙ
per fumos aſcendentes in ſomno vel ebrietate ex vi-
no ad cerebrum: tunc cellula phantaſtica diſturbatur:
⁊ ſpecies ibi manentes confunduntur: ita vt per eas
nulla aut valde diſtorta intellectio fiat. Sunt igitur or
gana interiora: vtpote ipſa phātaſtica potentia magis
neceſſaria: ⁊ magis connaturalia ad actum intelligen-
di ꝗ organa exteriora. ſ. ſenſitiua: ⁊ cum in his omni-
bus diſpoſitio requiratur: quedaꝫ magis neceſſaria in
204 phantaſia requiritur ꝗ in ceteris: quoniam cetera or
gana ad ſpecierum ſuſceptionem operantur: phanta-
205 ſia autem prodeſt ad actum intelligendi. Et quando ce
rebrum alicuius eſt bene diſpoſitum: ita vt phantaſti-
cum organum bene ſe habeat: dicitur iſte totaliter be-
206 ne diſpoſitus ad intelligendū. ⁊ tales homines ſūt val
de naturaliter ingenioſi ad ſpeculabilia ſm graduꝫ ma
ioris vel minoris diſpoſitionis organi phantaſtici. vn
de ſi deus alicui vult dare donuꝫ naturalis ingenij: vt
excellentius intelligat ſuper alios homines: dat ei or-
ganum phantaſticuꝫ valde bene diſpoſitum ⁊ hoc ſuf
ficit. ⁊ quia iſtud organum phantaſticuꝫ eſt corporeū:
diſponitur bene vel male per aliqua naturalia agētia
ſcilicet ſm cōditionē ſeminis paterni ⁊ materni ſm ꝙ
ſunt temperata vel diſtemperata: quoniam ex his cau
ſatur. diſponitur etiam ex qualitate loci generationis.
Ideo homines nati in quibuſdam terris ſunt acutio-
res ingenio alijs ſicut declarat Ariſto. 7. politicorum.
diſponit etiam ad hoc qualitas temporis ⁊ aſpectus
aſtrorum tempore generationis ⁊ natiuitatis. multum
namqꝫ differt in tali vel tali tempore natus eſſe. diſpo
nit etiam ad hoc ciboruꝫ qualitas. ⁊ hoc multum agit:
quoniam immutat qualitas ciborum corporis nutriti
207 qualitatē: ideo ſꝫ ꝙ cibi fuerint: ita neceſſe eſt alterari
corporis qualitatem: ⁊ conſequenter ipſum phantaſti
cum organum cum corporeum ſit. Ob hoc ceteris pari
208 bus neceſſe eſt eos qui melioribus nutriunt̄ cibis acu
tioris eſſe ingenij ⁊ minus impeditos in operationi-
bus phantaſticis. ſic autem eſt de melle ⁊ butyro. nam
209 cum iſta temperate ⁊ conuenienti ſumantur tempore
valde mundificant ⁊ phantaſticum organū diſponūt:
ideo ad acumen ingenij ſatis cōuenientia ſunt. ⁊ quia
iſta ad hanc ingenij bonam cooperantur diſpoſitionē:
dicimus de eis qui viuaces ſunt mel ⁊ butyrum come
diſſe: vt ſi arguatur prius ex poſteriori: aut cauſa ali-
210 qualis in effectu. in chriſto autem ſic erat: ꝙ ipſe erat
magis intelligens omnibus: cum verus deus eſſet: iō
211 videbatur mel ⁊ butyrum comediſſe. ¶ Dicitur autē
vt ſciat reprobare malum ⁊ eligere bonum: quia hoc
ad quoddam acumē intellectus pertinet. nā ſicut acu-
men circa intelligibilia pertinet ad intellectuꝫ: ita ⁊ cir
ca agibilia. Scire autē eligere bonuꝫ ⁊ reprobare ma-
lum: pertinet ad quandaꝫ vim intellectus practici que
vocatur demotica ſm Ariſtotelem ethicorum. lib. 6. ⁊
ſm hanc ſumus prudentes vel aſtuti. idem etiam intel
ligitur de intellectu ſpeculatiuo. nam cum organa phā
taſtica ſint ꝯueniēter diſpoſita: ita vt ſm hoc aliqs ha
beat acumen ingenij ad ſciendum bonum ⁊ reproba-
re malum. habebit etiam ad ſpeculabilia vt in eis con
uenienter intelligat.

Ebrius vel dormiēs p ſpēs phātaſticas p quas aliqñ itellexit nō pōt itelligere: qꝛ fumis ebrietatis vel ſōni nebula phātaſtica diſturbat̄ ⁊ ſpēs ꝯfundantur.

Organū phātaſticū cū ſit corporeū diſpōit̄ p agētia nālia corpea ſ. p diſpōneꝫ ſeīs pāni vel mr̄ni. p diſpōnē loci i. q̄ ḡgñatio. p diſpōnē tpis ꝯcept⁹ ⁊ ortus. p diſpōnē ꝯſtellatiōis ⁊ ciboꝝ. pꝫ. 7. politi. Et nō ꝙ ſic fuit dn̄o btō Alphōſo Abuleñ. habuit n. caput grāde ⁊ cerebrū magnū.

Intellect⁹ nō ſolū amplectit̄ itelligibilia: ſed etiā agibilia. ⁊ illa noticia agibiliū dr̄ demotica iuxta phꝫ. 6. ethicoꝝ. ⁊ ſm hāc vim itellect⁹ practici ſum⁹ prudētes ⁊ aſtuti.

¶ Diui Alphonſi Thoſtati epi Abuleñ. Tra-
ctatus ſup Ecce virgo concipiet.
hic fauſtū ſortitur finem.

¶ Index operis.

¶ Achaꝫ rex poſtꝗ repudiauit ſignum quod promiſe-
rat ei deus per Eſaiam indignus factus eſt apud deuꝫ
qui haberet ſignuꝫ ꝯfirmatiuū rei: ideo nō ad eū: ſꝫ ad
domū dauid dicitur. ecce virgo ꝯcipiet. nu. 93.
Achaꝫ regñuit i iuda ānis ſexdeci pꝫ. 4. Re. 16. nu. 154.
Adoleſcentule Canticorum. 1. iuxta Rabbi ſalomonem
capiuntur pro virginibus. nume. 103.
Alma dictio hebrea non poteſt capi niſi pro virgine in-
cognita viro. pulchra dicta. nume. 98.
Alma dictio hebraica reperitur poſita ſine articulo ad
ſignificandā virgineꝫ: ne dum ter ſed ſepiſſime in ve-
teri teſtō vt Cantico. 1. Cāticoꝝ. 7. nu. 102.
Almoth eſt plurale huius noīs alma. nu. 104.
Angelus domini percuſſit in caſtris ſennacherib centū
octuagintaquinqꝫ milia hominū. nu. 88.
Anima noſtra cū ſit minus pfecta intelligētijs: nō eſt ple
na formis intelligibilibus vt intelligentie. nu. 188.
Anima mēdicat ab extra ſpecies rerum per quas intel
ligit mediantibus organis. nume. 189.
Argumētum chriſtianorum contra hebreos ſi fiat ſuper
hac dictione alma probando matrem chriſti eſſe virgi
nem non teneret: cum hec dictio alma ſignificat adole
ſcentulam indifferentem. lꝫ reſponſio aliquantulum te
net contra hebreos. nume. 97.
Articuli ponuntur ad ſignationeꝫ non ad principaliter
ſignificandum: cum referant vel denuncient potius ꝗ
ſignificent. nume. 101.
Auctor in paradoxis ſuis diſputat quomodo ſaluator
natus ſit infracto matris virgineo ſigillo: ⁊ an redege
rit ſe totū ad indiuiſibile vt in hoſtia: vel an exierit ex-
tenſiue per penetrationē corporum. vide ibi. nu. 56.
Auctor opinatur rōnabiliter in hac ꝓphetia ecce virgo
cōcepit ⁊ pariet filium: ꝑteritum reduci ad futurū ſicut
in prophetia. 53. ſicut ouis ⁊c̄. nu. 111.
Auctor arguit in rabbi Salomoneꝫ dicens ꝙ emanuel
de quo eſt prophetia erat dominaturus terre iuda oc-
cupande per regem aſſyriorum vt patet capi. 8. quam
filius Eſaie nunꝗ poſſedit. nu. 166.
Auctoritas iſta butyrum ⁊ mel comedet exponenda eſt
parabolice: lꝫ nulla ſit iperfectio ꝙ chriſtus reuera co-
mederit mel ⁊ butyrum. nu. 172.
Auctoritas Luce. 3. ꝙ xp̄s ꝓficiebat ſapientia: nō eſt in-
telligenda ſm rem ſed ſm apparentiā. nu. 175.
Auctoritati huic ecce virgo concipiet expoſitio parabo
lica conuenit. nam propheta non nominaſſet eſum bu-
tyri ⁊ mellis vt aliquid grande: nec xp̄s indigebat diſ
poſitionib⁹ alimentorum ad ſciendum. nu. 173.
¶ Cecus qui aliqñ fuerit videns iudicabit de colorib⁹
niſi ex tēpoꝝ diuturnitate ſpecies deleantur. nu. 202.
Ciborū qualitas alterat totius corporis qualitatē ⁊ per
ꝯſequens organum phantaſticū. nu. 207.
Confutatio nicolai patet: quia dictio alma per additio-
nem articuli he vel per priuationem eodem modo ſe
habet: cum he ſit articulus: qui ſiue ponatur ſiue non
dictionem principalem nō mutat. nu. 100.
Corruptio carnis eſt violētia illata nature p quā infrin
gitur aliquid qđ ipſa ꝯdiderat. nu. 39.
Corruptio maſculine integritatis in p̄mo acceſſu nō eſt
ſine paſſione: lꝫ exigua. nu. 41.
¶ Damaſcus deſtructa eſt ante incarnationeꝫ xp̄i. ſ. par
uo tēpore poſt iſtam ꝓphetiam: ideo recte dicitur da-
maſcū deſtruendā anteꝗ puer ſciret vocare patrem ⁊
matrē: quia deſtructa fuit anteꝗ xp̄s eſſet puer: vel vt
homo ſciret vocare patrē ⁊ matrem. nu. 123.
Delectatio nulla eſt in violatione ⁊ fractione virgineo-
rum clauſtroꝝ: cum id qđ infert violentiā non ſit ma-
teria delectationis ſed doloris. nu. 18.
Delectatio in muliere non cauſat̄ ex defloratione quod
teſtatur cruor: ⁊ quia ſi ferro vel vnguibus fiat virgi
nalis apertio dolor ſolus infligitur: ſed cauſatur dele-
ctatio ex aliquo adiuncto. nu. 20.

Demones incubi ⁊ ſuccubi negari non poſſunt. qui lȝ ſemen infundãt nõ infundunt tamẽ ſuum: ſed quod ſuccubi ſuſceperunt a viris. nume. 10

Demones incubi deflorant mulieres cum q̄bus coeunt: cum habeãt virilia inſtrumenta formata in aſſumpto corpore. nume. 11

Demones cum omnia naturalia cognoſcant: cognoſcũt ſexum fetus nondum nati. propter hoc non poteſt eſſe miraculum cognitio ſexus in vtero vt Ra. ſalo. putat. nam eoꝝ cognitio nõ eſt ſupernaturalis. nume. 147

Dolor in aĩalibus cauſatˀ ex diuiſione cõtinui. nu. 19

¶ Ebrius vel dormiens per ſpecies phãtaſticaſ p̲ quas aliquando intellexit non poteſt intelligere: quia fumis ebrietatis vel ſomni nebula phantaſtica diſturbatur: vel ſpecies confunduntur. nume. 203

Emanuel interpretatur nobiſcum deus. quod in ſaluatore innuit diuinam ſubſtantiam naturamue cum humana. nume. 62

Emanuel exponi debet non per orationem ſed incomplexe. nume. 66

Emanuel eſt nomẽ nãe nõ impoſitionis in xp̄o. nu. 67.

Emanuel nõ fuit impoſitum xp̄o ſed fuit cognitum eſſe in eo naturaliter: ſicut noĩa nature nõ imponuntur: ſed cognoſcuntˀ in rebus a proprietate ipſaꝝ. nume. 69

Emanuel ſignificat nobiſcum deus. i. naturam diuinam ⁊ humanam ſimul cõnexam ſiue diuerſitatem naturarum in Chriſto. nume. 116

Errant hebrei dicẽtes ꝙ tempore prophetie factus erat conceptus: ⁊ nondum partus pueri. de quo prophetat. 7. c. quia dicitur ecce virgo concepit ⁊ pariet: cum prophetie vt plurimum capiant preteritum pro futuro ꝓpter certitudinem prophetie. nume. 107

Error heluidij ponentis matrem chriſti cognitam a Joſeph ⁊ poſt chriſtum peperiſſe alios filioſ. de quo diffuſe auctor in paradoxis ſuis. nume. 45

Error dicentium illud. 3. Exod. ſ. hoc habebis ſignum ꝙ miſerim te ⁊c̃. eſſe ſignum poſterius re ſignata: cũ hoc ſit potius preceptum q̃ȝ ſignum. quod queadmodum intelligi debeat vide auctorem Exod. 3. nume. 85

Erronea reſponſio dicentiũ illud Eſaie. 8. ſ. anteq̃ȝ puer ſciat vocare patrem aut matrẽ intelligi debere de patre deo ⁊ de matre virgine. nam pater ⁊ mater intelliguntur reſpectu vnius ⁊ eiuſdem generationis: quod non eſt de Chriſto: cum deus ſit pater reſpectu generationis eterne: virgo mater reſpectu generationis temporalis. nume. 132

Eſaias cũ dixit vocabitˀ nomẽ eius emanuel nihil aliud inſinuauit niſi ꝙ xp̄s futurus erat deus ⁊ hõ. nu. 117

Eſaie dictum. ſ. ecce virgo cõcipiet de nullo alio exponi debet niſi de chriſto ⁊ virgine. nume. 3

Eſaie vaticinium. ſ. ecce virgo exponi debere de chriſto ⁊ virgine non habetur ex humana inuentione: ſed ex diuina reuelatione vt patet Math. 1. nume. 4

Eſaie. c. 9. de xp̄o ſolo exponi debet: ⁊ hoc habetur reuelante deo Mat. 4. nume. 5

Expoſitio iudeoꝝ circa iſtam Eſaie auctoritatem in hac. 3. parte ab auctore narratur. nume. 137

Ezechias habuit a dñ̃o ne timeret ſennacherib ſignuȝ ꝙ in p̃mo ãno comederet q̃ reperiret: in ſcd̃o ãno q̃ ſpõte naſcerentˀ: i tertio ſeminaret vt pȝ. 4. Re. 19. nu. 87

Ezechias nõ poteſt capi pro puero ab eſaia prophetato in ſignum: cum ezechias tunc eſſet annorum: vel tredecim vel nouem: ⁊ prophetia ſit de futuro. nume. 153

Ezechias erat annorum noueȝ quando achaȝ pater eius cepit regnare. nume. 155

¶ Fantaſia requiritur ab intellectu neceſſaria ad hoc ꝙ actualiter intelligat: ⁊ requiruntur ſpecies rerũ que debent actualiter intelligi: nam ex. 3. de anima neceſſe eſt intelligentem phantaſmata ſpeculari. nume. 200

¶ Gedeon habuit ſignũ de victoria madianitaꝝ vellus complutum in area ſicca ⁊ ecõtra Judicũ. 7. nu. 73

Guſtus infectus nõ bene iudicat de ſaporibus. nu. 198

¶ Habraam cum vidiſſet fornacem ⁊ flãmã diuidentẽ fornacis medium intellexit illud eſſe ſignum terre poſſidende a ſemine ſuo Geñ. 15. nume. 72

Hebrei dicunt in ſcriptura Eſaie non eſſe ecce virgo cõcipiet: ſed ecce adoleſcẽtula: ⁊ id roborant per illud ꝓuerbiorum. 30. vbi dicitur: via viri in adoleſcẽtula: ⁊ ibi ponitur idem nomẽ quod in Eſaia. ſ. alma. nu. 74

Hebrei dicunt ꝙ in littera dicitur ecce virgo concepit: quod ſignificat rem iam factam. quod nequit intelligi de chriſto. nume. 75

Hebrei dĩit ꝙ cũ in ꝓphetia dicatur butyrum ⁊ mel comedet ad habendam ſcientiam boni ⁊ mali nequit intelligi de chriſto: cum ſcientia chriſti per nos ſit ſciẽtia dei: quia ipſe eſt deus. nume. 77

Hebrei arguunt non poſſe prophetiam talem de chriſto intelligi: cum in ſequenti capite dicatˀ anteq̃ȝ puer ſciat vocare patrem ⁊ matrẽ auferetur fortitudo damaſci: chriſtus vero ſemper equaliter ſciuit oĩa. nume. 78

Hebrei dicunt prophetiam non eſſe de chriſto intelligẽdam: nam puer de quo eſt prophetia debebat habere p̃rem ⁊ m̃rem cum de illo dicatur anteq̃ȝ ſciat vocare patrem ⁊ matrem: chriſtus vero ſm̃ nos nõ habet patrem in terra. nume. 79

Hebrei diuerſimode exponunt prophetiam Eſaie. 7. ſcilicet ecce virgo ⁊c̃. nume. 138

Hebrei dicunt ꝙ tempore huius prophetie facte regi achaȝ: ezechias iam erat conceptus cum dicat littera ecce virgo concepit. nume. 151

Hebrei exponunt auctoritatem hanc butyrum ⁊ mel comedet: ꝙ puer de quo eſt ꝓphetia futurus erat magni iudicij: ⁊ cum alimenta ſint diſpoſitiua dabantur ei alimenta diſponentia ad acumen. nume. 171

Hebreorum aliqui exponunt prophetiaȝ ecce virgo ⁊c̃. de ezechia q̲ fuit filius achaȝ ⁊ ei ſucceſſit in regnũ: quẽ aiunt ex admodum iuuencula natum: que dicta eſt alma: cuius ezechie terram poſtea impleuerunt ale regis aſſyriorum. nume. 139

Hebreoꝝ octo argumenta fortiſſima cõtra xp̄ianos ad hoc ꝙ illa prophetia ecce virgo concipiet nõ intelligatur de chriſto. nume. 70

Homo non poteſt habere diſpoſitionem organorũ vocalium ⁊ phantaſticoruȝ a principio natiuitatis: ſed in quibuſdam requiritur maius tempus: in quibuſdã minus ſm̃ varietates naturaruȝ infantium ⁊ diligentiaȝ cõicantium eis verba articulata. nume. 129

¶ Ingenioſiores ceteris paribus ſunt qui melioribus vtuntur cibis ⁊ minus impediti in op̲ationibus phantaſticis. nume. 208

Intellectus p̃ſupponit duplicia organa: quedam ad ſumendas ſpecies q̃dam ad agendũ vna ſecũ. nu. 192

Intellectus requirit organa: non ꝙ per illa intelligat: vt per oculum videt: ſed ad habendaſ ſpecies vt requirit in organis diſpoſitionem conuenienter. nu. 195

Intellectus actualiter intelligens debet ſe actualiter cõuertere de neceſſitate ad ſpẽs phantaſticas. nu. 201

Intellectus non ſolum amplectitur intelligibilia: ſed ẽt agibilia: ⁊ illa noticia agibiliuȝ dicitur demotica iuxta p̄hum. 6. ethicoruȝ. ⁊ ſm̃ hanc vim intellectus practici ſumus prudentes ⁊ aſtuti. nume. 211

¶ Lumẽ intellectus agentis eſt quo intellectus ſe reducit de intelligente in potentia ad intelligentem in actu vt patet. 3. de anima. nume. 181

Lumen intellectus agentis nõ eſt ex diſpoſitione corporis aut ciboꝝ cũ ſit pure ſpũale: ſȝ ex dono dei. nu. 184

¶ Mater xp̄i virgo ante partum in partu ⁊ poſt partũ declaratur ab Eſaia cum dĩ ecce virgo ⁊c̃. nume. 8

Mater xp̄i vltra integritatẽ mentis ⁊ corporis ⁊ inexperientiam libidinis habuit ꝙ cõcepit ſine ſemine: qđ nulli mulieri conceſſum eſt. nume. 46

Mater chriſti concepit modo ſupernaturali: quia non fuit ibi principium actiuuȝ naturale dirigens meſtruũ ad formationẽ corporis: ſed tm̃modo ſpũſſcũſ. nu. 47

Mater chriſti etiam ſi deus illam ſine ſemine concipere ſupernaturaliter feciſſet: ſi permiſſa eſſet parere in partu virginitateȝ perdidiſſet. ⁊ ob hoc non incongrue dicitur eã fuiſſe virginẽ ante partum ⁊ in partu. nu. 54.

Matrix cum ſit calida ⁊ ſicca: in irroratione humidi ſeminis maxime delectatur: que irroratio fieri pōt abſq̃ apertione clauſtri virginalis. nu. 21.

Mel ⁊ butyrum cū moderate ſumuntur et tempore congruo mundificant ⁊ diſponunt organum fantaſticum: et quo de his qui valēt ingenio dicitur ſe melle ⁊ butyro pauiſſe: cū duo hec diſponant ingenium. nūm. 209.

Merita actoris ſpectanda ſunt non quoad opus: ſ; quo ad animum operantis. nu. 2.

Merlinus fuit genitus ⁊ ↄceptus ope demonis. nu. 35.

Merlini pater non fuit demon: ſed is cuius ſemen demon ſuſcepit. nu. 36.

Merlini pater non cognouit carnaliter matre; eius ſed demon. nu. 37.

Miraculum eque magnum fuit matrem chriſti virginē peperiſſe: ſicut fuit ſine virili ſemine concepiſſe. nu. 55.

Miraculum eſt vt quis cognoſcat ante deciſione; ſeminis an maſculum vel feminam conceptura vel paritura ſit mulier: l; non ſit miraculum iſtud diſcernere in ea que iam concepit. nūm. 148.

Miraculum eſt ꝙ quis denunciet certitudinaliter ſexu; fetus nondum concepti: cum nec demones id poſſint ſcire. nūm. 150.

Miraculi maioris opus fuit mariam eſſe virginem in partu ⁊ poſt partum q̃ ante partum. nu. 60.

Modus quo mulier ſeruata virginitate naturaliter poteſt concipere. nu. 24.

Modus quo vir cum integritate mentis ⁊ corporis poteſt generare. nu. 38.

Mulier poteſt ↄcipere ex virili ſemine non fractis clauſtris virginalibus. in qua conceptione l; ſit integritas carnis: virginitas tamen amittitur. nu. 12.

Mulier dum nubit mentis virginitatem amittit cu; intendat vel petere vel reddere debitum. nu. 13.

Mulier mortaliter peccat viro petenti debitum tempore ⁊ loco cōuenienti negando. nu. 14.

Mulier non habet poteſtate; corporis ſui ſed vir: neq; vir: ſed mulier vt. 1. ad Corin. 7. nūm. 15.

Mulier nullam habet delectationem in primo genitalis vaſis contactu: ſed in deciſione menſtrualis ſanguinis: qui in ea eſt loco ſeminis: ⁊ in conceptione maſculi ſeminis atq; in roratione matricis. nu. 16.

Mulier l; illeſis clauſtris virgineis conceperit: virgo non eſt appellanda: cum veneream delectationem guſtauerit. nu. 23.

Mulier virgo ⁊ mente ⁊ corpore naturaliter poteſt concipere: ⁊ ſi in propoſito virginitatis morietur cōſequetur aureolam. nu. 25.

Mulier que ex ſemine cōcipit l; habeat integritate; mētis ⁊ corporis: ſm ſacram ſcripturam non dicetur virgo. nu. 27.

Mulier q̃tūq̃ repugnās ⁊ inuoluntarie cognoſcatur: tamen in actu venereo neceſſario delectatur: cum hec delectatio non veniat ex electione voluntatis ſed ex cōditione nature. nu. 29.

Mulier l; in coitu delectetur: dūmodo nō cōſentiat: nec poſt coitum gaudeat in recordatione illius nō peccat: cum peccatum non ſit in his que ſunt omnino inuolūtaria. nu. 30.

Mulier violenter cognita cōcipere ſeu recipere ſemen ſine venerea delectatione nō poteſt: ſiue clauſtru; violetur ſiue nō: ſed nec vigilans abſq; delectatione venerea ſemen ſuſcipiet. nu. 31.

Mulier inuolūtarie cognoſci nō poteſt a viro: vir non poteſt inuolūtarie cognoſcere mulieré: cu; actio in poteſtate agentis ſit: paſſio non ſit in poteſtate patientis. nu. 33.

Mulier pandit in partu clauſtra virginalis pro quātitate fetus naſcētis: alioquin dabitur penetratio corporū quā nec ariſtoteles tolerat nec natura. nūm. 52.

Mulier ſm naturam poteſt in virginitate cōcipere: ſed nō parere. nu. 53.

Mulier que ante partu; virgo eſt. i. a viro non cognita: eodem modo eſt etiam virgo in partu. que vero virgo nō eſt ante partum: nec eſt in partu: cu; amiſſa virginitas ſit irrecuperabilis. nūm. 59.

Mulierem in conceptu eſſe virginem eſt eam ſine ſemine concipere. nūm. 50.

¶ Naturalia nō poſſunt dare robur vel firmitatem ſupernaturalibus cum nulla; habeāt coherētiā. nu. 142.

Naturalia omnia eſſent rerum ſupernaturalium ſigna: ſi naturalia quedam eſſe poſſent: cum applicatio oium ad deu; equalis ſit cū ab illo equaliter oriātur. nu. 143.

Nicolai de lira reprobatio vide. Confutatio ⁊ Opinio.

Noe inuenit agriculture modu;: ꝓpter quod dictus eſt noe. i. requies. nu. 65.

Nomen duplex. ſ. nature. ⁊ hoc nō eſt ad placitu;: ſed neceſſariu;: ſicut ſunt genera ⁊ ſpecies. aliud eſt impoſitionis quod eſt ad placitum imponētis: vt ꝙ aliquis vocetur petrus vel ioānes. emanuel fuit nomē nature: Jeſus impoſitionis: cum potuerit cum mater aliter vocare ni angelus precepiſſet. nu. 68.

Nomē naturale nō debet imponi alicui cu; illud ſit a natura: emanuel aute; eſt nomen chriſti naturale: ideo ſi ei vel mater vel angelus illud impoſuiſſet tantūdem foret ac ſi alicui homini nomen imponeretur homo: cum chriſto emanuel ita ſit naturale vt cuilibet homini homo. nu. 112.

Nomen eſt duplex. quoddam habet originem a voluntate imponentis vt petrus: martinus: ⁊ ſimilia. quoddam eſt connaturale vt homo aial. prima nomina ſunt indiuiduoru;: ſecunda generum vel ſpecieru;. nu. 113.

¶ Obtalmia in oculis eſt cauſa vt omnia videanẜ alba: ex quo intellectus nō poteſt recte iudicare. nu. 197.

Opinio falſa dicētium dictum illud ante partum in partu ⁊ poſt ptū referendū eſſe ad cognitionē viri. nu. 57.

Opinio dicētiu; mariam fuiſſe virginem ante partu; in partu ⁊ poſt partum: intelligendum eſſe ꝙ non cognouerit virum in aliqua ex his vicibus ſtare nequit. na; nō cōuenit ſecūde particule cum nulla in partu carnaliter cognoſci poſſit. nu. 58.

Opinio nicolai de lira eſt ꝙ hec dictio alma cum articulo he: in tribus tātūmodo locis. ſ. Geñ. 24. de rebecca. Exo. 2. de maria ſorore moyſi. tertius ē Eſaie. 7. de quo eſt queſtio. ⁊ hec confutatur. nūm. 99.

Opinio rabbi ſalomonis eſt ꝙ l; conceptus ⁊ ortus ezechie fuerit naturalis: miraculu; tamen eſt ꝙ predicatur ſexus pueri naſcituri: cum. cognoſcere an fetus ſit mas aut femina priuſq̃ naſcatur miraculum ſit ſm ipſum. nūm. 144.

Opinio rabbi dauid patitur omnia inconuenietia que patitur opinio rabbi ſalomonis de filio eſaie: ⁊ queda; ſequentia ad poſitionem de rege ezechia. nu. 167.

Opinio rabbi dauid cōfutatur: ⁊ quia nullum miraculu; fuit in conceptu aut ortu illius de quo loquitur: ⁊ cum ponat eodem tempore natum hunc: quo ponit rabbi ſalomon natum filium eſaie: non poteſt de eo verificari ꝙ auferreẜ fortitudo damaſci ⁊ ſpolia ſamarie: anteq̃ ſciat vocare patrem ⁊ matrem. nu. 168.

Opinio rabbi dauid apparet eſſe falſa: quia nullus filius achaz preter ezechiam fuit rex iudee. nu. 169.

Optimis in re honeſta obſequendum eſt. nu. 1.

Organum phantaſticū magis vel minus bene diſpoſitū facit hoīes magis vel minus ingenioſos. nu. 205.

Organum phantaſticū cum ſit corporeum diſponitur ꝑ agentia naturalia corporea. ſ. per diſpoſitionem ſeminis paterni vel materni: per diſpoſitione; loci in quo eſt generatio: per diſpoſitionem temporis conceptus ⁊ ortus: per diſpoſitionem conſtellationis ⁊ ciborum patet. 7. Politi. nu. 206.

Organa interiora que ſubſeruiunt intellectui diſponuntur conuenientibus nutrimentis. nūm. 140.

Organa cum ſint inſtrumenta anime debent eſſe diſpoſita. nu. 190.

Organa requiſita ad aſſumendas ſpecies ſunt quinq; ſenſuum exterioru;. nam deficiente aliquo ſenſu deficiunt intellectui ſpecies illius ſenſus. nam ceci nati nō iudicant de coloribus. nu. 193.

Organa ſenſuum interiorum magis neceſſaria ad intellectionem ꝗ̃ ſenſuum exteriorum. licet enim ſenſus exteriores requirantur ad cauſandam intellectionē: non tamen requiruntur ad actualiter intelligendum: ſenſus vero interiores ſic: qui ſunt ſenſus cōmunis: imaginatiua: phantaſtica: eſtimatiua: ⁊ memoratiua. inter hec phantaſtica eſt precipua. nu. 199.
Organa cetera ad ſuſceptionē ſpērum operant: phantaſia prodeſt ad actum intelligendi. nu. 204.
Organorum indiſpoſitio cauſat errorem in ſuſceptione ſpecierū ſenſitiuarum: ⁊ per conſequens errorē in intelligendo. nu. 196.
¶ Parabola h3 ſenſum parabolicum in cortice: lr̄alis vero ⁊ hiſtoricus latet ſub cortice parabole. nu. 177.
Pater ⁊ mater reſpectu eiuſdē geniti concurrunt tāꝗ̃ duo principia partialia concurrētia in vnitatem principij agentis totalis in eadem generatione: ſed non ſic ſe h3 deus pr̄ ⁊ beata virgo reſpectu xp̄i. nu. 133.
Pollutio nocturna ſine oī motu carnis operante phantaſia: que ſuper opus magnam poteſtatē habet per cōceptas imagines: aut ex īpotentia potentie retētiue ſeminalem humorem emittit. nu. 40.
Poſterius non eſt declaratiuum ſui prioris in his que ſunt extra animam. nu. 82.
Prophete fere plura in parabolis ꝗ̃ ſine parabolis loquuntur. nu. 178.
Prophetia Eſaie. 53. eſt de meſſia tam ſm catholicos ꝗ̃ hebreos antiquos vbi ponitur preteritum pro futuro. nu. 108.
Prophetia Eſaie. 53. contradiceret ſibi niſi ītelligatur preteritum pro futuro: cum dicat. ſicut ouis ad occiſionem ducetur ⁊ quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet: ⁊ non aperuit os ſuum. 110.
Prophetia Eſaie. 8. ſ. anteꝗ̃ puer ſciat vocare ⁊c̄. foret mendax ſi intelligeret de patre deo: cū ab eterno chriſtus ſciuerit vocare patrē deum: ⁊ ex conſequenti anteꝗ̃ auferretur fortitudo damaſci. nu. 134.
Prophetia Eſaie. 8. dicit anteꝗ̃ puer ſciat vocare ⁊c̄. ⁊ ex hoc iſte puer aliquando neſciebat hoc: non competit chriſto niſi vt homo: ⁊ vt homo non habet deū patrem naturalem. nu. 135.
Prophetia hec ecce virgo concipiet: facta eſt ab Eſaia āno. 4. regni achaz vt mlt̄i doctores ꝯcordāt. nu. 156.
Prophetia ecce virgo cōcipiet ezechie non conuenit: cū dicat Eſaias. 8. c. auferendā fortitudinem damaſci anteꝗ̃ puer ſciat vocare patrem ⁊ matrem: at ezechias erat annorum vel tredecim vel nouem cum facta eſt eſt prophetia. nu. 157.
Prophetia Eſaie. 8. habet auferenda ſpolia ſamarie anteꝗ̃ puer ſciat vocare patrem ⁊ matrem: quod non fuit anteꝗ̃ filius Eſaie patrem ⁊ matrem ſciret vocare: cu3 ſamaria capta ſit a rege aſſyriorū anno. 9. Oſee vt patet. 4. Reg. 17. nu. 163.
¶ Rabbi ſalomonis poſitio ⁊ quorūdā hebreoꝝ eſt ꝙ puer hic prophetatus ſit filius eſaie. cu3 in ſequenti. c. dicat. ⁊ acceſſi ad propheti ſſam ⁊ cōcepit. nu. 158.
Rabbi ſalomonis poſitio confutatur: cū conceptio ⁊ natiuitas filij eſaie non potuerit eſſe ſignum quia nō fuit miraculoſa. nu. 159
Rabbi ſalomonis expoſitio dicti Eſaie. 8. anꝗ̃ puer ⁊c̄. eſt ꝙ paulopoſt hanc ꝓphetiam rex aſſyriorū cepit damaſcum: occidit raſin: ⁊ tranſtulit populū in cirenem: ⁊ oſee occidit phacee regē ſamarie ⁊ regnauit: ⁊ verificat hanc prophetiam. nu. 160.
Rabbi ſalomon ponit hunc emanuel filium eſaie natu3 anno. 4. vel. 5. regni achaz. nu. 161.
Rabbi ſalomon ponit ꝙ eodem anno quo rex aſſyriorum occidit raſin: oſee filius helan cepit regnare. q cu3 cepiſſet anno. 12. regni achaz: ſequitur filium eſaie tu3 fuiſſe vel. 8. vel. 7. annorum ad minus. ex quo ei nō cōuenit ꝓphetia anteꝗ̃ puer ſciat ⁊c̄. Eſaie. 8. nu. 162.
Rabbi dauid ponit ꝙ emanuel de quo eſt ꝓphetia fuit filius regis achaz non ezechias nec natus ex eadē matre: ſed ex alia adoleſcentula. nu. 164.
Rabbi dauid impugnat rabbi ſalomonem ꝙ ſi intelligeretur de filio eſaie dixiſſet propheta. ecce ꝓphetiſſa concipiet: ſicut. 8. capite dixit. acceſſi ad prophetiſſam ⁊c̄. item ꝙ littera habet. ecce virgo cōcepit. ex quo innuitur tempore prophetie puerum iam conceptum: vxor aūt eſaie ꝯcepit poſtea vt p3 capite. 8. nu. 165.
Ratio hebreorum arguentium ecce virgo non poſſe intelligi de chriſto: cum dictio alma que ibi ponitur ſignificet adoleſcentulam tam virginem ꝗ̃ corruptam: non valet: quia ſi alma poteſt ſignificare virginem poteſt intelligi de chriſto. nu. 96.
Ratio ꝙ prophetia. 53. eſaie ītelligatur de futuro: eſt ꝙ cum eſaias hoc prophetauit de meſſia: meſſias nondū venerat. nu. 109.
Res non exiſtens in natura ex principijs nature cognoſci non poteſt. nu. 149.
¶ Salomon habebat tria genera mulierū vxores: concubinas ⁊ adoleſcētulas que erāt virgines. nu. 105.
Salomon habebat ſexaginta reginas: octuaginta concubinas prout dicitur Canticorum. 6. ſed. 3. Reg. 11. dicitur eum habuiſſe ſeptingētas reginas ⁊ trecentas cōcubinas. nu. 106.
Saluatoris nomen emanuel non ſignificat oratione3. ſ. deus erit nobiſcu3: q2 tūc notaretur ꝑfectio non in ſaluatore: ſed in nobis. ſicut habetur Exo. 17. moyſes edificauit altare: qđ vocauit dominus exaltatio mea: vbi innuitur perfectio moyſi non altaris. ſed intelligendū eſt nobiſcum deus ſine verbo: ideſt deus cum natura humana vnitus. nu. 64.
Saluatorem decebat qui ſuper naturam de virgine natus eſt ſuper naturam eſſe deum ⁊ hominem: nō tamē fuit contra naturam. nu. 63.
Sapientia de altiſſimis ⁊ per altiſſima eſt. patet Ethicorum. 6. nu. 17.
Scientia duplex. quedam conſiſtit in intelligentia ſm quam per intellectum aliquid cognoſcimus: quedā vero habet originem ab experientia. prima eſt a doctore: ſecunda ab inuentione. nu. 119.
Scriptura ſacra mulierē vtcunꝗ̃ viri ſemine ꝯcipientem negat in virginitate cōcipere. nu. 43.
Senſus ſcripture ſacre ſunt quinꝗ̃. ſ. allegoricus: tropologicus: anagogicus: litteralis ſiue hiſtoricus ⁊ parabolicus. patet Judi. 9. et. 4. Re. c. 14. nu. 176.
Senſus huius littere butyrum ⁊ mel comedet parabolicus eſt: ⁊ ſignificat xp̄m habiturum ſcientiam differente3 ab omnibus alijs: quia futurus eſſet deus ⁊ homo vt ſignificat nomen emanuel: ⁊ vt deꝰ nouit omnia ſic ⁊ xp̄s. quod innuitur per ſigna que ſolent hominibus prebere acumen. nu. 179.
Senſu deficiente deficit noticia habita per illum ſenſu3 1. poſteriorum. nu. 194.
Sexus cognitio in fetu anteꝗ̃ naſcatur miraculoſa non eſt: cum ⁊ a philoſophis ⁊ a medicis quodam modo poſſit haberi. nu. 145.
Signum debet parum antecedere rem cuius eſt ſignu3: quemadmodum in abraam Geñ. 15. de fornace ⁊ flāma diuidente medium fornacis. in gedeone Judi. 7. ſignum ꝙ vinceret madianitas apparuit vellus ſiccum in area humida: deinde vellus complutu3 in area ſicca. ſimiliter in eliezer ſeruo abrae. nu. 71.
Signū nihil prohibet dari poſt rem ſignatā. nu. 80.
Signum ſubſequens rem: quorum vtrunꝗ̃ eſt a deo: ⁊ a deo predicitur: cum euenit denotat illam rem precedentem eſſe a deo. nu. 84.
Signum poſt rem ſignatam adimpletum habetur: nedum Eſaie. 7. ſed. 3. Reg. 19. vbi ezechie timenti aduētum ſennacherib datum eſt ſignu3 ne timeret: qđ ſignū nō poterat impleri niſi vſꝗ̃ ad tres annos. nu. 86.
Signum modo eueniat poſt rem ſignatā ſiue paulopoſt eueniat ſiue multo nihil refert: cum ſignum ſit rei future confirmatiuū ſi quicꝗ̃ facit. ſigna vero ſequētia vtcunꝗ̃ ſequant rē ſignatā nō ꝯfirmant. nu. 89.
Signum Eſaie. 7. non capitur pro re alterius ſignatiua: ſed pro miraculo. nu. 90.

Signū Eſaie. 7. non capiť pro declaratiuo vel corroboratiuo rei alicuius: ſꝫ pro miraculoſa opatione. nu. 92.
Signum de profundo inferni eſt reſuſcitatio mortui. ſignum in excelſum ſupra: eſt aliqua mutatio notabilis in celo. nume. 94
Signum domui dauid promiſſum: fuit miraculoſa operatio conceptus ⁊ partus ꝟginis. quod lꝫ nō attineret ad conſilium duorum regūꝫ: tamen ponendū erat a leō ēt ſi achaꝫ rex petijſſet ſignū vt ſuaſerat Eſaias. nu. 95
Signum ſiue capiatur pro miraculo ſiue pro corroboratiuo alicuius diuine promiſſionis cōceptui ⁊ ortui ezechie tribui non poteſt: tum quia ab ipſis iudeis conceditur conceptus ⁊ ortus ezechie fuiſſe naturalis: tū ꝗ naturalia nequeūt eē corroboratiua ſupnāliū. nu. 141
Signum non poteſt eſſe ꝙ iuuencula corrupta cōcipiat ⁊ pariat: ſed virgo in virginitate permanens quecūꝗ illa ſit. nume. 152
Signa plerunqꝫ dantur a deo non ad certificādum res ſignatas: ſed ad oſtendendum quid importatur ꝑ ipſa ſigna. nume. 81
Signa que ſunt poſteriora rebus ſignatis lꝫ non certificent res ſignatas quantum ad earum eſſe ſimpliciter: certificāt tñ ꝙ ſint a deo: cū q̄ facta ſunt niſi ꝑ̄dicanť a deo eſſe facta: ꝙ a deo facta ſint ignoremus. nu. 83
Signa pro miraculis in veteri teſtamēto capiunť Exo. 11. in nouo Marc. vltimo ⁊ Actuum. 6. nume. 91
Signa cognitionis ſexus in fetu nōdum nato ponit Arnaldus in libro de embrione. nume. 146
Solutiones octo mirabiles ad octo argumenta hebreorum contra chriſtianos. ſ. ꝙ illa prophetia ecce virgo concipiet nō intelligatur de xp̄o ⁊ virgine. nume. 80
Sōno graui preſſus pollutionē patitur ſine ſenſu libidinis ⁊ virgo generat. nume. 42
Spiriuſſanctus in matre chriſti fecit opa omnia que facere debuiſſet virile ſemen. nume. 48
¶ Uirginitas eſt integritas mentis ⁊ corporis cuꝫ inexperientia omnis actus venerei. nu. 7.
Uirginitas duplex: prima eſt inexperiētia omnis actus venerei: ſcd̄a addit priuationē omnis virilis ſeminis. cum prima ſtat cōceptio per demones incubos: cū ſcd̄a minime vt auctor declarauit Geñ. 5. ⁊ Exo. 7. nu. 9
Uirginitas mentis ⁊ corporis mulieris in ſuſcipiendo ſemine aſſignari nō poteſt niſi in ſomnis. nume. 32
Uirginitas mulieris magis neceſſario tollitur in partu q̄ꝫ in conceptu quoad integritatem carnis: cum conceptus poſſit eſſe abſqꝫ fractura clauſtri virginalis: partus non. nume. 51
Uirginitatis diffinitio vide ſupra. nu. 7. nume. 26
Uirgo beata quomodo dicatur de ſpirituſancto concepiſſe ⁊ quid hoc innuat. ⁊ an ſpiritus in ea creauerit ſemen aliquod loco virilis ſeminis vide doctorē in paradoxis. nume. 49
Uirgo ante partum: quia nulla in cōceptu xp̄i virgineorum clauſtroꝝ facta libatio eſt. virgo in partu: qꝛ nulla naſcente xp̄o facta ē eorūdē clauſtroꝝ aptio. nu. 61
Uirginis verba Luce. 1. qm̄ virum nō cognoſco: intelligenda ſunt nūqꝫ cognoſcere viꝝ diſpoſui. quod oſtendit in virgine integritatē ⁊ mentis ⁊ carnis. nu. 44
Uirginem de qua Eſaias prophetauit ꝙ eſſet conceptura ⁊ paritura in ſignū victorie regis achaꝫ: matrē chriſti fateri neceſſe eſt. nam ꝙ virgo corrupta concipiat ⁊ pariat nō eſt ſignū cum ſit cōis gñandi modus. nu. 6
Uiri ⁊ mulieres dormientes ſine oī corruptione ⁊ mentis ⁊ corporis opere demonum ſuccuborum ⁊ incuborum generare ⁊ concipere poſſunt. nume. 34
Uiri delectatio in deciſione ſeminis ⁊ nō in aliquo alio cauſatur. nume. 22
Uirtus intellectus qua ipſe totus idem ſibi numero reduciť ad actū intelligēdi nō eſt eq̄lis in cūctis. nu. 183
Uox articulata requirit in intellectu conceptum qui per eam exprimatur ⁊ i organis locutionis debitaꝫ diſpoſitionem ad formandam vocem. nume. 126
Uox articulata requirit tria: cōceptionem in intellectu: diſpoſitionem in organis phantaſticis: ⁊ diſpoſitioneꝫ in organis vocalibus. nume. 128
¶ Xp̄s vocatus eſt Jeſus. ⁊ per hoc hebrei dicunt non eſſe de eo illud Eſaie. 7. cum ibi dicatur vocabitur nomen eius emanuel. nume. 76
Xp̄s proficiebat ſapientia ⁊ virtute non quoad realitatem: ſed quoad apparentiam: quemadmodum dicitur Luce. 3. puer Jeſus proficiebat etate ⁊ ſapientia. i. oſtēdebat ſe proficere. nume. 118
Xp̄s profecit in ſapientia que cauſatur per experientiā: non autem in ea que habetur in intellectu ſolo cum habuerit oēs habitus ſcientificos infuſos. nu. 120
Xp̄s lꝫ ſciret omnia que paſſurus erat: tamen quantum ad experientiam neſciebat: nullum laboreꝫ aut doloreꝫ antea paſſus fuiſſet: ſed in dies per experientiam addiſcebat vt patet ad Hebreos. 5. nume. 121
Xp̄s lꝫ ab eterno eſſet deus: nō tamen ab eterno fuit homo: ſed tꝑaliter aſſumpſit nr̄am humanitatē. nu. 122
Xp̄s etiam poſtq̄ꝫ natus eſt homo nō ſemper ſciuit vocare patrem ⁊ matrem: prout ſcire quādam experientiam notat: cum anima eius lꝫ plene ſciret omnia: ⁊ ſciret quecunqꝫ verba formare: tamen non ſemper dedit corpi vt loquereť: ſꝫ quo tꝑe pueri loq̄ ſolēt. nu. 125
Xp̄s lꝫ haberet perfectos cōceptus in intellectu cū eſſet infans: tamen in organis non habebat debitam diſpoſitionem ad loquendum. nu. 127
Xp̄s ſi a principio ſue natiuitatis locutus fuiſſet: a iudeiꝫ eſtimatus fuiſſet potius eſſe monſtrū q̄ꝫ hō. nu. 130
Xp̄s vt homo habuit matrem veram beatam virginē ⁊ patrem putatiuum Joſeph quem poſuit ꝓpheta: qꝛ cum nō eſſet principalis intentio eius dicere de eo locutus eſt opinionē non veritatem: ſi fuiſſet principalis intentio prophete dicere de patre chriſti veritatem nō opinionem dixiſſet. nume. 136
Xp̄s cuꝫ eſſet oībus ſapientior qꝛ deus poterat ſibi hoc adagiū vendicare: ꝙ mel ⁊ butyꝝ comediſſet. nu. 210
Xp̄m cū inquantū homo nōdum eſſet: nec etiaꝫ mater: inconueniens non eſt pro tempore quo nondum erat homo neſcire vocare patrem ⁊ matrem. nume. 124
Xp̄m creuiſſe ⁊ etate ⁊ ſapientia ⁊ gratia in cōſpectu hominum declarat Luc. 3. at ſi ſtatim a principio locutus fuiſſet: ne vtiqꝫ hec dixiſſet Lucas: ſed dixiſſet eū ſimul accepiſſe magnam ſapientiam. nume. 131
Xp̄m comediſſe butyrum ⁊ mel dicere vt ſciret reprobare malum ⁊c̄. non eſt conueniens. nam videretur indiguiſſe alimentis diſpoſitiuis ad habendam ſcientiā mali ⁊ boni. nume. 174
¶ Yh̄s eſt nomen chriſti non naturale: ſed ſm̄ poſitionem voluntariaꝫ: q̄d angelus impoſuit anteq̄ꝫ conciperetur in vtero. nume. 114
Yh̄s q̄ꝫq̄ꝫ ſignificat id quod naturaliter cōpetit chriſto: tamen eſt nomen ſm̄ voluntatem: quia ſunt etiam alia nomina ſignificantia id quod naturaliter chriſto conuenit: ſicut homo ⁊ deus. nume. 115

Dño nr̄o Jeſu Chriſto eiuſqꝫ glorioſe virgini matri honor ⁊ gloria.

Finis.

Anno. 1529. Uenetijs in Edibus Petri Liechtenſtein.

Regiſtrum.

¶ A ¶ B. ¶ A eſt duernus ¶ B ternus.